Став странаясса пролетарийяс, ӧтувтчӧй!

ӦГЫД ТУЙ

Ӧдзӧны РСФСР-са КП-лӧн Коми реском, Коми ССР-са Верховнӧй Сӧвет да Коми ССР-са Министръяслӧн Сӧвет

1990 вося
ноябрь 27 лун

ВОТОРНИК

№ 142 (14526)

ГАЗЕТ ПЕТӦ
1918 ВОСЯНЬ

Доныс 3 кӧп.

...ІНЬ

...н декабрь 1 лун...он выпас кутасны ... кольк.

* * *

...рас ноябрын нуӧ...обусъясын мын...ны радейтысьяс...за кызь пунас ...сайӧ «кӧчӧс». Со ...йта деньга вош...зинӧй автопред...

* * *

...ижтса депутатъяс ...ржыка могмӧдны ...абабаясӧс да че...ясӧс. Кыдзи и ...анъясӧс, ноябр...с ӧтчыд найӧс ку...ны магазинъясын ...ь сёян-юанӧн.

* * *

Ухтаысь нывбабаяслӧн сӧвет неважӧн шыӧдчис карса олысьяс дорӧ: медым лечитны сьӧкыда висьысь зонка Дима Ратиевӧс рубеж сайын, колӧ сьӧм. Ӧні кежлӧ банклӧн счёт вылӧ вонс нин сизимдас тысяча шайт.

* * *

Нёбдін сиктса олысьяс асланыс культура керкаын кыпыда пасйисны нималана земляклысь, коми поэт Нёбдінса Витторлысь, чужӧмсяньыс 102 во.

* * *

Печӧраса хлебомакароннӧй комбинат срокысь водз тыртіс вит вося план. Сыысь вывті комбинатсаяс кӧсйӧны вӧчны 860 тонна разнӧй макарон, 225 тонна кондитерскӧй изделие. Жаль, но налӧн зільӧмыс оз сет бырӧдны ӧнія дефицитсӧ...

...ОТЧЫНЫ, ...КЫЛАВНЫ

...а уджалысьяслӧн ...выль оланін

Мыйла да кыдзи дзугсис делӧыс, коді таысь кыв кутӧ? Документъяс вылӧ мыджсьӧмӧн туялӧ сійӧс да юксьӧ аслас мӧвпъясӧн Коми ССР-ысь культураса министрӧс вежысь Г. В. Бутырева.

...да весиг кӧкъя... ...кутшӧм жӧ ан...лоны сылы, ме...мыны, ку пытш...ны. Нӧшта на ...ья, челядь. Об...кӧть оз ков быд ...ишитчывны, оз ...ны администра...асӧ. Мый дзик...л. Но и общежи...і оз тырмы. Не...ась овмӧдны бо...

...ыдӧн ошкис, кор ...турасаяслы ола...т йылысь сёрни...дз — строитель...сиг ӧткажитчис...еркаын асланыс ...ъӧ налы таысь. ...а ДСК (Л. Трап... ...и шуӧма казы...ументын, индӧм. ...ис уджӧ да кӧс... ...стройбасӧ срок...Ио культураса да ... уджалысьяслы, ...а нинӧм оз вич...ны кольны «пай...ясӧн». А тайӧ ...еатрысь 50 са...Унджыкыс пома...ерватория, сыӧда ...ьнӧй школа, учи...ерватория бӧрын ...ра кузя постояннӧй комиссияса депутатъяс водзын. Январын на тӧлкуйтім, кодлы дасьтыны документация, кодлы стройтны, вӧліны та дырйи республикаса весьӧдлысьяс, а мартын гусьӧн чужӧ решение, кӧні культураясӧс весиг абу казьтышӧма. Коді нӧ кутас овны выль общежитиеас? Аддзысьӧма уна «пайщик»! Гашкӧ, В. И. Липатников кутіс жӧ тӧд вылас культураса уджалысьясӧс, но мыйлакӧ абу нин гарыштӧма. Али данкӧда на йылысь вунӧдіс? Да и мый ӧні юасьны вӧвлӧм председательлысь. Бурджык эськӧ тӧдмавны, мый думайтӧ выльӧн бӧрйӧм власть.

Коми ССР-ысь Верховнӧй Сӧветса да горсӧветса постояннӧй комиссияслӧн юалӧм вылӧ воис со татшӧм воча кыв: «Горсӧветса президиум да исполком юӧртӧны, мый Морозов нима улича вылын общежитие стройтӧ нормативнӧй срокъяс серти горисполкомлӧн УКС. Неофициальнӧй титулъяссын шусьӧ кыдзи культураса да искусствоса уджалысьяслы общежитие, но объектсӧ финансируйтӧ 18 пайщик.

● ФОТОРЕПОРТАЖ

СЛУЖИТ, ПИУК, ДА БЕРГӦДЧЫ ГОРТАД...

Сыктывкарса кӧрт туй вокзал, 9 час асыв. Шынеля офицерӧс кытшовтӧмаӧсь том зонъяс. Налӧн киясын спортивнӧй сумкаяс, неыджыд нопъяс. А орччӧн бать-мамыс, ёртъясыс, пӧдругаясыс, кодъяс колльӧдӧны том йӧзсӧ армияӧ.

Сыктывкарса военкоматысь майор Иван Петрович Морозов призывникъяскӧд мӧдӧдчӧ Емваӧ, республикаса сборнӧй пунктӧ. Кӧть зонъясыс и янсӧдчӧны гортыскӧд, найӧ абу жугыльӧсь. Бать-мамыс зільӧны сюйыштны нопъясас мыйкӧ чӧскыдтор, ёртъясыс да пӧдругаясыс сетӧны адресъяс, медым армиясяныс гижисны письмӧяс. Ӧткымын мам, казялі, чышкышталіс сивасӧ. Жаль ӧд челядьыс, кӧть найӧ верстяммисны нин да воис кад дорйыны Рӧдинапыс безопасность.

Коді жӧ тайӧ том йӧзыс! Сергей Киселев помалӧма Сыктывкарысь видз-му овмӧс техникум, Андрей Кирюхин помалӧма 8 номера профтехучилище, лоӧма газоэлектросварщикӧн. Ачыс Ухтаысь, но призывайтчӧ республикалӧн столицасянь, кӧні вежӧдчис.

Сыктывкарса зон Андрей Чудовӧс колльӧдӧны мамыс, Людмила Дмитриевна, да батьыс, Вениамин Михайлович. Андрей удитӧма нин уджыштны шофёрӧн респотребсоюзын, ӧні лоас военнӧй водительӧн.

И. П. Морозов пасйис, мый том войтырыс кутасны служитны пограничникъясӧн Асывныв граница вылын. Ставныслӧн эм технической специальность, кызвыныслӧн — шофёрлӧн право.

Кыдз тӧдмалі Сыктывкарса военкоматысь офицер В. А. Добрыхсянь, армияӧ призывыс таво муно оз лёка. Мыян республикаысь зонъяссӧ мӧдӧдӧны страна са став регионӧ. На пӧстысь унаӧн мӧдасны служитны пограничнӧй, десантнӧй войскаын, морскӧй флотын.

Век жӧ эм и омӧльтор. Призывникъяс пӧвстын унджык лоис том йӧз, кодъясӧс водзті судитлӧмаӧсь. Вӧвлі, мый кодсюрӧ эз во призывнӧй комиссия вылӧ повесткаын киддӧм кадӧ. Кодсюрӧ зільӧ мынтӧдчыны армияын служитӧмысь.

Бӧръясӧ позьӧ гӧгӧрвоны. Ӧд эз ӧтчыдысь юӧртлыны, мый кольӧм некымын воӧ уна тысяча салдат да матрос погибнитіс Вооружённӧй Выньясын служитігӧн. Армияын эз на мездысьны «дедовщинаысь», эмӧсь мукӧд сьӧкыдлуньяс.

И со зонъяс пуксьӧны автобусӧ. Рӧдвужыс да тӧдсаясыс прощайтчӧны наӧд да сиӧны, модым ставӧн дзоньвидзаӧн вонсны служитӧм бӧрын гортас.

Снимайтіс да гижис
В. ЯЧМЕНЕВ.

● СЕССИЯ БӦРЫН ПАСЙӦДЪЯС

МЕД ЭЗ КУШМЫ ПАРМА

...уджӧ. Законӧ ме вӧзйи, медым вӧр лэдзысьяс асьныс делянкаяс вылын садитісны пуясӧ, но депутатъяс сувтісны талы паныд.

Бур, мый законын ыджыддзык правояс сетім местнӧй Советъяс-

НЕКЫМЫН КЫВЙӦН

Тайю Мокиевын россьӧ Россияса

ыштны шофёрён респотребсоюзын, öні лоас военнöй водительён.

Снимайтіс да гижис
В. ЯЧМЕНЕВ.

● СЕССИЯ БӦРЫН ПАСЙӦДЪЯС

МЕД ЭЗ КУШМЫ ПАРМА

Мый жӧ медводз шыбитчис синмӧ Коми ССР-ысь Верховнӧй Сӧветлӧн бӧрья сессия вылын? Депутатъяс оз донъявны кадсӧ. Сӧмын сёрнитанторсӧ вынсьӧдӧм вылӧ воштісны матӧ час да джын. Кӧть сёрнитчыны налы позис постояннӧй комиссияясын уджалігӧн на. Та вӧсна сессияыслӧн бӧръя лунас — и тайӧ пӧрйӧ, и водзті вӧвлі — депутатъяс ёна тэрмасьӧны.

Век жӧ оз позь шуны, мый депутатъяс став кадсӧ видзисны весьшӧрӧ.

— Тайӧ сессиялӧн медся тӧдчанаыс сійӧ, мый примитім вӧр йылысь закон. Ӧд олам пармаын. Сійӧс кӧ дзикӧдз куштам-бырӧдам, то и аскна лунным оз ло, — висьталӧ народнӧй депутат А. Зрайченко.

Александр Степановичлы, кыдз лесопунктса уджалысьлы, дерт, абу веськодь вӧрыд. Кызьыс дырджык во плотникалӧ Сысольскӧй леспромхозса Бортомскӧй лесопунктын.

— Босьтам республикалысь лунвыв районъяс. Бур вӧрыс татысь пӧшти бырис нин. Та вӧсна ӧткымын вӧр лэдзысь предприятие тупкан вылын. Босьтам менсьым бӧрйысьысьясӧс. Тайӧ Заозерье, Исанево да Бортом посёлокъясса олысьяс. Исаневосаяс сетісны наказ — строитны клуб. Но некод та вылӧ сьӧм вичмӧдны оз кӧсйы. Вӧр пӧ бырӧ, да водзӧ вылӧ посёлокӧд мый лоӧ, некод оз тӧд. Татшӧм жӧ серпасыс и Заозерьеын. Пӧрӧднысӧ нинӧм нин, а план некыдз чинтыны оз кӧсйыны.

А со мый висьталіс Усть-Куломскӧй районсянь депутат Ф. Карманов:

— Вӧр йылысь законыс важӧн нин коліс. Думайта, таӧн ёнакодь сёрмим. Öні некодлы абу гусятор, кытчӧдз ми вайӧдім парманымӧс. Ставӧн зільӧны унджык керавны, а выль вӧр быдтӧм йылысь некод оз тӧждысь. Весиг ӧд лесхозъяс босьтчисны пӧрӧдчан уджӧ. Законӧ ме вӧзйи, медым вӧр лэдзысьяс асьныс делянкаяс вылын садитісны пуяссӧ, но депутатъяс сувтісны талы паныд.

Бур, мый законын ыджыдджык правояс сетім местнӧй Сӧветъяслы. Öні асьныс кутасны думайтны, кытысь керавны. Усть-Немсянь меным неважӧн воис нораcяна письмӧ. Дзик сикт бокысь нин пӧ Тимшерскӧй леспромхоз вӧрсӧ новлӧ.

Либӧ мӧд пример. Усть-Куломскӧй районын коді сӧмын оз пӧрӧдчы. Помоздинскӧй леспромхозын ыджыдалӧ «Коминефть» объединение, «Усть-Немскӧйысь» пиломатериал нуӧ «Комистрой» объединение. И татшӧм примерыс абу öти. Местаяс вылын кӧ вӧлі ыджыдджык позянлунъяс сувтны талы паныд, татшӧмторйыд эськӧ эз ло. Надейтча, мый тайӧ законыс отсалас бырӧдны ведомственностьсӧ.

Но вӧр йылысь законын эмӧсь и тырмытӧмторъяс. Сідз, сійӧ ёнджыка инмӧ вӧр пӧрӧдысьяслы, а оз сійӧс видзысьяслы. Коліс эськӧ мӧдарӧ. Вунӧдӧма и совхозъяс йылысь. Налы öд вӧрыд колӧ жӧ. Думайта, воис нин кад быд овмӧслы вичмӧдны угоддьӧяс.

Д. АНТОНОВСКИЙ.

НЕКЫМЫН КЫВЙӦН

Талун Москваын воссьӧ Россияса народнӧй депутатъяслӧн внеочередной съезд. Сійӧ видлалас Россияса сикт ловзьӧдан да агропромышленнӧй комплекс сӧвмӧдан программа. Сёрниыс кутас мунны сідзжӧ республикалысь экономика сӧвмӧдӧм да рыночнӧй йитӧдъяс вылӧ вуджӧм, РСФСР-са Конституцчяӧ вежсьӧмъяс да содтӧдъяс пыртӧм йылысь.

* * *

Тӧрыт заводитчис Союзса парламентлӧн выль уджалан вежон. СССР-са народнӧй депутатъяс заводитісны сійӧс 1991 во кежлӧ страна народнӧй овмӧс сӧвмӧдан государственнӧй планлысь да государственнӧй бюджетлысь проектъяс видлалӧмсянь.

* * *

Ноябрь 23—25 лунъясӧ Москваын вӧлі лесничӧйяслӧн медводдза всесоюзнӧй съезд. Сэні участвуйтісны и миян республикаысь йӧз — «Комилесхоз» объединениеса главнӧй лесничӧй Б. Ковалев да лесхозъясысь ӧкмыс морт.

БУСОВ ДА МУКӦД,

либӧ Кыдзи Ыбса войтыр лӧсьӧдӧны ас овмӧс

— ӦНІ тані комын порсь. Локтан вонас содтам мӧд та мында. Таво ставсӧ бокысь ньӧбим, а водзӧ кутам быдтыны сӧмын асланым энь порсьяслысь пиянсӧ. Гид мӧдар помас со сулалӧны и бычӧпиян, — петкӧдліс фермасӧ Николай Бусов.

Пыралі вагончикӧ, коді фермаыслы воча. Первой вежӧсас неыджыд пызан вылын книга стопа. Ставыс скӧт видзӧм йылысь. Сэні жӧ энь порсьяс вылӧ племенной свидетельствояс. Сетӧма найӧс Новгородскӧй областьысь «Краснӧй бор» племзавод.

Видзӧдлі ӧшинь пыр ывлаӧ. Гид гӧгӧрас сулалісны «Беларусь», легковӧй да кузола автомашинаяс, йӧв новлан машина. Неуна бокынджык гӧр, куртан машина.

Юаласны, кодлӧн да кӧні тайӧ овмӧсыс? Совхозлӧн? Кутшӧмкӧ предприятиелӧн? Кооперативлӧн? Ӧшыбитчанныд, шуанныд кӧ тадз. Аскиа фермеръяслӧн! Сыктывдінса Ыбын, Каргорт гроздын.

Кывза водзӧ Николай Ивановичӧс, ферма лӧсьӧдысьсӧ.

— Чужлі-быдмылі тайӧ гроздас. Ар дас ӧтисянь быд гожӧм и ар отсаси татчӧс совхозлы. Öні меным нелямын, бӧръя дас кӧкъямыс восӧ олі Сыктывкарын. Ӧтилаын-мӧдлаын шофералі. Верма и тракториставны. Быд шойччан лунӧ волі гортӧ. Отсаси бать-мамлы овмӧсас. Сикткӧд, видз-мукӧд йитӧдыс эз орлы.

Бергӧдчыны жӧ гортӧ тшӧктіс öнія олӧмыс. Мыйта горзісны-гижисны сёян-юан программа йылысь. А КПСС ЦК-лӧн да правительстволӧн постановлениеяс пӧрисны сӧрӧмӧ, нӧшта ӧтчыд бӧбйӧдлісны йӧзӧс.

Водзті йӧв-яй вӧсна шог ни печаль эз вӧв. Бӧръя воясӧ жӧ весиг шыд вылӧ лысӧ косьсьӧмӧн босьтны он вермы... Кор петіс му йылысь законлы проект, крепыда думыштчи. Босьтча скӧт видзны ме, мӧд, коймӧд. Видзӧдан, кутас лишавны и мукӧдлы...

Бусов выль уджас босьтчӧма Николай Деминкӧд, зятьыскӧд. Сійӧ тракторист. Гроздас вотӧдз Яснӧгын да Выльгортын уджавлӧма. Николай содтіс:

— Апрельын отпускӧ петі. Пӧшти тӧлысь ветлӧдлім, видзӧдім, тӧдмасим. Думайтім, мыйсянь босьтчыны. Вӧлім Зеленецса арендаторъяс ордын, Кӧрткерӧс районса Негакерӧсын, мукӧдлаын. Сьӧлӧмӧй дзикӧдз нин усьліс — мися, оз артмы. Сэк жӧ и яра ӧшӧдчыліс миян вылӧ «Ыбскӧй» совхозса директор Роман Шегай (öні вӧвлӧм нин). Быд лун вӧлі тӧльгӧ:

— Вот-вот Шорйылын гид помалам, 180—200 кукань тшӧгӧдны позяс. Арендаӧ сета. Быд ногыс кута отсавны. Во-мӧд-коймӧд мысти тіянысь миллионеръясӧс вӧча!

А ми эг ӧтчыдысь лыддьылӧй, кывлӧй да аддзылӧй, мый сэтшӧмыс лоны совхозса арендаторӧн — ас вӧляысь петляӧ юртӧ сюйны. Кабала, крепостнӧй право кадся кодь. Вежӧра помещикыд, гашкӧ, тӧлкаджык на вӧлі: мужиктӧ эз рӧзӧритлы... Совхоз контораыс жӧ польдчӧм лудік кодь: йӧзыс — тырыс, а унджыкыс жель оз бергӧд. Кыдзи олӧ-бергалӧ арендатор, налы пӧсь ни кӧдзыд, кӧть вердчӧны арендатор тшӧт весьтӧ.

Бура гӧгӧрвоим: ачыд кӧ кӧзяин, дзик нинӧм тэныд дась нянь сёйысьысь.

ТАЙӦ ВИЗЬСӦ Николай Бусов да зятьыс медводдзасяньыс и нуӧдӧны. Заводитӧмаӧсь некымын порсьписянь. Тавося майын важ конюшнядорса кушинын вӧчӧмаӧсь пӧвйысь сарай да пусянін. Сэсся ньӧбӧмаӧсь конюшнясӧ. Кӧть стройбасӧ вӧлі эновтӧма, сӧмын стенъясыс да пӧтӧлӧкыс, совхоз кульыштӧма налысь куим тысяча шайт. Да ещӧ кайтӧмаӧсь: жаляддза пӧ козьналам. Тайӧ, чайта, бура петкӧдлӧ, кыдзи совхозъясын збыль вылас видзӧдӧны ас овмӧс вылад. Биысь моз полӧны конкурентысь, ордйыны вермысьысь. Ӧд ас овмӧсыс кӧ лоӧ унджык да ӧдйӧ сӧвмасны-крепаммасны, государствоыд, тӧдӧмысь, оз кут öнія моз ӧтарӧ «вердны» сьӧмӧн совхоз-колхозтӧ.

Тадзи кымын жӧ ньӧбалісны-чукӧртісны техника. Аддзӧны кӧ, мый совхоз либӧ мелиораторъяслӧн мехколонна кӧсйӧ инавны кытчӧкӧ спишитӧм трактор либӧ машина, то Бусов да Дёмин сэн нин. Кык пӧвста донысь, овліс, ньӧблісны. Сэсся лӧсьӧдісны-ловзьӧдісны техникасӧ.

Гӧгӧрвоисны, мый бур пӧрӧдаа порсьястӧг сьӧкыд лоӧ. Со и шыӧдчисны «Комн» племобъединениеӧ. Бара жӧ дона сувтіс, но судзӧдісны, мый кӧсйисны.

(Водзӧ 2 лист бокын.)

БЫДЛАСЯНЬ

Неважӧн Койгородокса сиктсӧветлӧн сессия шуис быröдны Сӧветлысь исполкомсӧ. Öні став властьыс лоас Сӧвет президиум киын.

* * *

«Ижемскӧй» совхозын таво чукöртісны кöр сюр. Рубежсайса парткӧрлы сійӧс вузалӧмысь (88 килограмм) овмӧсыс медводдзаысь нажӧвитіс валюта. Öні сылӧн тшöт вылын 28 тысяча сайӧ доллар, код вылӧ кӧсйӧны нӧбны кöр видзысьяслы лым кузя ветлан машинаяс, паськöм, брезент, челядьлы сёян, быд пöлöс кӧмкот.

* * *

Ухтаын шуӧма пыртны нӧшта öти талон. Горисполкомлӧн решение серти декабрь 1 лунсянь выль талон вылас кутасны вузавны курöг кольк.

* * *

Тайӧ жӧ карас ноябрын нуӧдӧны тыш автобусъясын мынтысьтöг ветлыны радейтысьяскӧд. Медводдза кызь лунас «кыйӧма» 900 сайӧ «кӧчӧс». Со и арталӧй, мыйта деньга воштӧ государственнӧй автопредприятие.

* * *

Кöрткерӧс сиктса депутатьяс шуисны бурджыка могмӧдны нӧбасьысь нызбабаясӧс да челядь-инвалидъясӧс. Кыдзи и войнаса ветераньясӧс, ноябрсянь тӧлысьнас öтчыд найӧс кутасны могмӧдны магазинъясын гежöда овлысь сёян-юанӧн.

* * *

Ухтаысь нызбабаяслӧн сӧвет неважӧн шыӧдчис карса олысьяс дорӧ: медым лечитны сьӧкыда висьысь зонка Дима Ратиевӧс рубеж сайын, колӧ сьӧм. Öні кежлӧ банклӧн счёт вылӧ воис нин сизимдас тысяча шайт.

* * *

Нёбдін сиктса олысьяс асланыс культура керкаын кыпыда пасйисны нималана земляклысь, коми поэт Нёбдінса Витторлысь, чужӧмсяньыс 102 во.

* * *

Печöраса хлебомакаронной комбинат срокысь водз тыртіс вит вося план. Сыысь вывті комбинатсаяс кӧсйӧны вӧчны 860 тонна разнӧй макарон, 225 тонна кондитерскӧй изделие. Жаль, но налӧн зільӧмыс оз сет быröдны öнія дефицитсӧ...

БИТӦГ СОТЧЫНЫ, ВАТӦГ КЫЛАВНЫ

вермас культураса уджалысьяслӧн ныр улысь выль оланін

Газетъяс юӧртлісны, мый Сыктывкарса горсӧвет дорын некымын асыв сулалісны плакатъясӧн карысь культураса да искусствоса уджалысьяс: корисны сетны налы выль, кыптысь на, общежитие, кыдзи и вӧлі сёрнитчӧма. Мыйла да кыдзи дзугсис делӧыс, коді таысь кыв кутӧ? Документъяс вылӧ мыджсьӧмӧн туялӧ сійӧс да юксьӧ аслас мӧвпъясӧн Коми ССР-ысь культураса министрӧс вежысь **Г. В. Бутырева.**

УНА СИКАС решение, протокол, индӧд, приказ, оланін виччысьысьяслӧн кузьысь-кузь список, газетъясысь гижӧдъяс — ставыс тайӧ папкаын, кодлӧн корка вылас печатайтӧма: «Коми ССР-са культура министерстволӧн баланс вылӧ Сыктывкарысь Морозов нима уличавывса общежитие примитӧм йылысь».

Тӧдмасян тайӧ кыз документальнӧй (сідз и окота шуны «перестроечнӧй вояса») висьтӧн да медбӧрын думыштан, мый дзик стӧч вӧчӧны вит да весиг кӧкъямыс во чӧж, кутшӧм жӧ ангелӧн колӧ лоны сылы, медым не скӧрмыны, ку пытшкысь не петны. Нӧшта на тэнад кӧ семья, челядь. Общежитиеын кӧть оз ков быд тӧлысь выпищитчывны, оз ков кывзыны администрациялысь грӧзсӧ, мый дзикӧдз вӧтласны. Но и общежитиеыс карын оз тырмы. Некод оз тэрмась овмӧдны бокӧвӧйясӧс...

Век жӧ быдӧн ошкис, кор кыптіс, культурасаяслы оланін стрӧитӧм йылысь сёрни-

ра кузя постояннӧй комиссияса депутатъяс водзын. Январын на тӧлкуйтім, кодлы дасьтыны документация, кодлы стрӧитны, вӧліны та дырйи республикаса веськӧдлысьяс, а мартын гусьӧн чужӧ решение, кӧні культурасаясӧс весиг абу казьтыштӧма. Коді нӧ кутас овны выль общежитиеас? Аддзысьӧма уна «пайщик»! Гашкӧ, В. И. Липатников кутіс жӧ тӧд вылас культураса уджалысьясӧс, но мыйлакӧ абу нин гарыштӧма. Али дзикӧдз на йылысь вунӧдіс? Да и мый öні кодзыны вӧр-

ны сетны налы вайд, капітвісь но, об- туреси министров Коми АССР Бутарева.
щежитие, кыдзи и вӧлі сёрнитчӧма.

УНА СІІКАС решение, протокол, индӧд, приказ, оланін виччысьысьяслӧн кузьыс-кузь список, газетъясысь гижӧдъяс — ставыс тайӧ папкаын, кодлӧн корка вылас печатайтӧма: «Коми ССР-са культура министерстволӧн баланс вылӧ Сыктывкарысь Морозов нима улічавывса общежитие примитӧм йылысь».

Тӧдмасян тайӧ кыз документальнӧй (сідз и окота шуны «перестроечнӧй воясса») янсьтӧн да медбӧрын думыштан, мый дзик стӧч роч йӧзлӧн шусьӧгыс: «Бур кӧсйӧмъясӧн вольсалӧма туйсӧ адӧ». Сійӧ ӧна лӧсялӧ лӧмтор дорӧ, кодлы панасыс вӧлі сэтшӧм бур да кыпыд. Кажитчис, мый унаӧн шудыс матын, сӧмын колӧ нсуна виччысьыштны...

Но вайӧ бӧр бергӧдчыламӧ казытылӧм нин папка дорӧ. Сійӧ чужис да озырмис материалӧн ӧна водзджык сыысь, кор народнӧй депутатъяслӧн Сыктывкарса Сӧвет примитіс ассьыс «историческӧй» решениесӧ (1988 вося ноябрь 16 лун, номерыс 11/28192). Тадзи нимті эг мича кыв ради, а сы вӧсна, мый сӧветскӧй властьлӧн став во чӧжӧн Сыктывкарын сылӧн эз на судзлы киыс культураса да искусствоса уджалысьяслӧн тӧжд-могъясӧдз, налӧн олӧм-вылӧмӧдз. И со медбӧрын документ: **Коми ССР-са культура министерстволы торйӧдны Давпон микрорайонын му участок, медым стройтны общежитие.** Кырымалӧма горисполкомса сэкся председатель В. Липатников. Кыдзи нӧ тані не нимкодясьны культуралы Гӧгӧрвоисны сідзкӧ юралысьяс, мый сиктын кӧть карын культурнӧй комплекс дорӧ, кыдзи, шуам, и лесопромышленнӧй либӧ скӧт видзан комплекс дорӧ тшӧтш колӧ лэптыны йӧзлы оланін.

Талун кежлӧ Сыктывкарын абу этша культура учрежденіеыс: театръяс, филармония, библиотекаяс, музейяс. Кӧть кыдзи, а комплексыс уджалӧ. В. Савин нима драмтеатрлы 60 во нин, «Асъя кыа» государственнӧй ансамблыны — 50, музыкальнӧй театрлы — 30. Но тайӧ коллективъяслӧн некор эз вӧвлы ас оланін, абу сійӧ и ӧні. Сідз, «Асъя кыалӧн», а сэні 80 гӧгӧр морт, абу весиг аслас уджаланін. Ни первой воясӧ, кор сійӧ эз на нимав, ни ӧні, кор тӧдӧны мирса уна странаын да мыйӧн ми пыр зілям мукӧд водзын гордитчыштны. Ансамбль ареидуйтӧ концертнӧй зал да жыръяс филармониялысь, а сійӧ — культура училищелысь...

Ті тӧдмасянныд кӧ оланін виччысьысьяслӧн списокӧн, то невӧляысь видзӧдланныд «олан места» графаӧ. Музыкальнӧй театрса 50 сайӧ артистлӧн сэтчӧ гижӧма — «гостиница». Весиг абу общежитиеі Операса да балетса солистъяс, музыкантъяс, театрса мукӧд работникъяс йӧршитчӧны померълысьи, кодъяс пиысь ӧткымынсӧ и чуланӧн шуны кывйыд оз бергӧдчы. Быд тӧлысь помын найӧс быть сэтысь вӧтлывлӧны (оз збыль вылӧ, но «вӧтлывлӧны», кыдзи индӧма инструкцияын). Лун мысти водзӧ сэні жӧ олӧны-выдӧны...

Кор мортӧд татшӧмторсӧ вӧчӧны вит да весиг кӧкъямыс во чӧж, кутшӧм жӧ ангелӧн колӧ лоны сылы, медым не скӧрмыны, ку пытшкысь не петны. Нӧшта на тэнад кӧ семья, челядь. Общежитиеын кӧть оз ков быд тӧлысь выпишитчывны, оз ков кывзыны администрациялысь грӧзсӧ, мый дзикӧдз вӧтласны. Но и общежитиесыс карын оз тырмы. Некод оз тэрмась овмӧдны бокӧнӧйясӧс...

Век жӧ быдӧн ошкис, кор культурасаяслы оланін строитӧм йылысь сёрнис. И медвода — строительяс. Найӧ весиг ӧткажитчисны тайӧ керкаын асланыс пайысь. Аттьӧ налы таысь. Сыктывкарса ДСК (Л. Траппер), кыдзи и шуӧма казытыштӧм документын, индӧм кадӧ босьтчис уджӧ да кӧсйӧ эштӧдны стройбасӧ срокысь водз. Но культураса да искусствоса уджалысьяслы, тыдалӧ, бара нинӧм оз вичмы, вермасны кольны «пайтӧм макаръясӧн». А тайӧ сӧмын музтеатрысь 50 сайӧ морт. Унджыкыс помалісны консерватория, сыӧдз — музыкальнӧй школа, училище. Консерватория бӧрын мукӧдыслӧн вӧлі аспирантура. И ставыс сы ради, медым босьтны радейтана профессия да воясӧн овны... гостиницаын.

Казытылӧм папкаын эм ещӧ ӧти документ: Сыктывкарскӧй горисполкомын 1989 во январь 26 лунся совещание протоколысь. Сёрнитантор: социальнӧй объектъяс проектируйтӧм да строитӧм йылысь. Вӧліны: В. И. Худяев, Е. А. Попов, В. С. Бибиков, А. М. Окатов, А. Ф. Кобец, Н. Л. Жеребцов, Л. С. Траппер, И. П. Чернов да мукӧд. Сёрнитӧм бӧрын шуисны: **культура министерство 1989 вося февраль 5 лунӧдз сетӧ проектируйтны материалъяс; «Комигражданпроект» институт (Н. Жеребцов) дасьтас июль 1 лунӧдз культураса уджалысьяслӧн общежитиелы документация; ДСК (Л. Траппер) заводитӧ объект вылын удж 1989 вося нёльӧд кварталын да эштӧдас 1990 воын. Кырымалӧма В. Липатников.**

Ставыс зэв бур, ӧдйӧ делӧыс паисис. Гашкӧ, отсалісталы карса музыкальнӧй школакӧд мисьтӧмтор, мый кывсис Союз пасьта (тайӧ жӧ совещание вылын сёрнитісны выль музыкальнӧй школа строитӧм йылысь). Али кутіс «уджавны» «Бӧрйысьысьяслӧн наказъяс йылысь» горисполкомлӧн 1989 во декабрь 7 лунся постановление? Сэні тшӧтш гижӧмз, мый СССР-ысь Верховнӧй Сӧветса депутатӧ кандидат С. Г. Лушниковӧс корӧны отсавны строитны Морозов нима улича вылын культураса уджалысьяслы общежитие.

Казялінныд, коймӧд документын стӧча насьӧма, кодлы общежитиеыс. Тӧдчӧдіс тайӧс и исполкомса председательӧс вежысь Н. Ф. Бушуев, кор сёрнитіс Коми ССР-ысь Верховнӧй Сӧветса постояннӧй комиссиялӧн да Сыктывкарскӧй горсӧветлӧн заседание вылын 1990 вося август помын.

Друг эрдӧ петіс документ, кодӧс ӧдвакӧ водзтіджык кодкӧ синнас аддзылісны да кужис сы йылысь мӧвпыштны. Ӧд мӧд ногӧн кӧ, мыйла Игорь Федоровичлы колісны тадзи сёрнитны культура кузя постояннӧй комиссияса депутатъяс водзын. Январын на тӧлкуйтім, кодлы дасьтыны документация, кодлы строитны, вӧлінысь та дырйи республикаса веськӧдлысьяс, а мартын гусьӧн чужӧ решение, кӧні культурасаясӧс весиг абу казытыштӧма. Кодӧ нӧ кутас овны выль общежитиеас? Аддзысьӧма уна «пайщик»! Гашкӧ, В. И. Липатников кутіс жӧ тӧд вылас культураса уджалысьясӧс, но мыйлакӧ абу нин гарыштӧма. Али дзикӧдз на йылысь вунӧдіс? Да и мый ӧні юасьны вӧвлӧм председательлысь. Бурджык эськӧ тӧдмавны, мый думайтӧ выльӧн бӧрйӧм власть.

Коми ССР-ысь Верховнӧй Сӧветса да горсӧветса постояннӧй комиссияслӧн юалӧм вылӧ воис со татшӧм воча кыв: **«Горсӧветса президиум да исполком юӧртӧны, мый Морозов нима улича вылын общежитие строитӧ нормативнӧй срокъяс серти горисполкомлӧн УКС. Неофициальнӧй титулъясын шусьӧ кыдзи культураса да искусствоса уджалысьяслы общежитие, но объектсӧ финансируйтӧ 18 пайщик.**

Президиум, исполком дугдывтӧг вежлалӧны пайяссӧ, зільӧны ыджӧдны сійӧс исполкомлысь. Вӧчӧны, медым тшӧтш лоис пай культураса министерстволӧн, во помӧдз пӧ колӧ сетны деньгасӧ. Общежитиеысь местаяс лоӧ юклӧма сідз, медым овмӧдны культураса кыдз позьӧ унджык йӧзӧс гостиницаясысь да медалӧм оланінъясысь...».

Ті пӧ ӧнӧдз эн подулалӧй збыль артасьӧмӧн да сьӧмӧн, мый общежитиесӧ позьӧ вуджӧдны культура министерстволӧн баланс вылӧ. Кор тайӧ лоас, вопроссӧ видлалам кыдзи альтернативнӧй предложениеясысь ӧти. Кырымалӧны Сыктывкарскӧй горсӧветса председатель А. В. Сальников, горисполкомса председатель А. А. Каракчиев.

Со кыдзи Вӧвлӧм весьӧдлысьяс гусьӧн корсисны общежитиеӧ «соседъясӧс», а ӧнія властьлы, тыдалӧ, тайӧ зэв кивыв лоі. Ӧд карса 18 предприятиеысь уджалысьяс босьтасны оланінІ Бур вылӧ тайӧ вӧчсьӧ, али миян син водзын бара аппаратнӧй ворсӧдчӧм. Тӧдам сӧмын ӧтитор, мый гижӧдсӧ йӧзӧдӧм бӧрын карса юралысьяс кутасны эскӧдны войтырсӧ, быттьӧкӧ мыжа... ачыс заказчик, культура министерство. Гашкӧ, кодсюрӧ такӧд сӧгласитчас. Уна во чӧж йӧзлы долисны, мый культураын уджалӧны этша кужысьяс да гӧгӧрвоысьяс. Наяитӧны найӧ, кодъяс оз кӧсйыны гӧгӧрвоны, мый культурнӧй комплекс — сійӧ предприятие жӧ, сӧмын сылысь продукциясӧ он пукты пызан вылӧ. Но и тайӧ «ловъя лолыслы» колӧ аслыс инфраструктура: оланін, детскӧй сад-ясли (кӧні аслыссикас режим), специполиклиника (абу специальнӧй, а специалист кывсянь) да уна мукӧдтор.

Культураса да искусствоса уджалысьяслы общежитие строитӧм йылысь сёрни абу на помалӧма. Помасяс, кор сійӧс збылысь сетасны минкультуралӧн баланс вылӧ, кыдзи и гижӧма тайӧ кыз папка вылас...

БУСОВ ДА МУКӧД

(Заводитчӧ 1 лист бокын.)

Медбӧрти аддзисны ещӧ спюнсорӧс, отсасьысьӧс. Аръявылыс вӧчисны договор «Коминефтепродукт» объединениекӧд. Сэсянь кӧсйысисны сетны Т-25 трактор, комбикорм. А мынтысясны таысь яйӧн. Комбикорм кӧсйӧма бузыштны и райпо. Водзӧс куим тонна яй босьтасны.

Вермасны юавны: кытысь сы мында деньгаыс? Од ньӧбасьӧмысь ӧтдор йӧзыслы колӧ и быд лун сёйны-юны. Босьтӧмаӧсь ссуда банкысь — 22 тысяча шайт. Локтан воын нин кӧкъямыс тысяча шайт колӧ бергӧдны, мед эз штрапуйтны.

— Медтӧдчанаыс миянлы — видлыны, мый вылӧ сяммам, — водзӧ сёрнитӧ Бусов. — Уджалігмоз и велӧдчам. Сэсся виччысям, мый шуас, му йылысь кутшӧм закон примитас РСФСР-са народнӧй депутатъяслӧн матысмысь съезд. Сетас-ӧ сійӧ тыр право фермерлы?

ӦНІ ЖӦ найӧ зільӧны кыдз позьӧ ӧдйӧджык сувтны кок йылӧ. Локтӧны фермаӧ сизим час асылын да сизим час рытӧдз пыр сэнӧсь. Ноябрӧдз шойччан лун ни праздник абу аддзылӧмась. Николай Демин шмонитӧ: корсюрӧ пӧ гӧтыр бротквылӧ нин — нинӧм пӧ он нажӧвит ни горт гӧгӧрын он вӧч.

Век жӧ лача кутӧны, мый водзӧ лоӧ кокньыдджык. Позяс пӧ корсюрӧ вежласьны. Ноябрь заводитчигӧн фермаас локтӧма коймӧд морт — Михаил Прокушев. Сійӧ Деминлӧн тшӧтшъя — 23 арӧса, тшӧтш Сыктывкарысь. Абу на удитӧма гӧтрасьны. Армияын служитӧм бӧрын уджалӧма автобус вылын, ӧдва-ӧдва пӧ кыдзкӧ лэдзисны. Воддза кыкыс моз ӧні бать-мам ордас олӧ.

Кӧть Николай Иванович Бусов шуӧ, мый унатор, мый кӧсйылісны, эз на удитны вӧчны, абу этша артмӧма нин. Аддзӧмаӧсь эновтӧм балок-вагончик, пытшкӧсяньыс кышӧмаӧсь пӧвйӧн, пуктӧмаӧсь пач. Ӧні сэні шойччӧны-шонтысьӧны, пусьӧны-чуръясьӧны. Важ конюшня бокас вӧчӧмаӧсь вель ыджыд жыр — лоӧма выль кормокухня. Воддза сертиыс ёна ыджыдджык. Эм места кӧні видзны комбикорм, уджалан кӧлуй да инструмент. Дзик орччӧн кодйӧмаӧсь юкмӧс. Коли пӧ сӧмын ньӧбны мотопомпа.

Медся унатор колӧ вӧчны гидас. Вольсавны джодж, вӧчны клетка да вор, уналаті дӧмлыны. Джынсьыс унджык порсь местаыс джоджанин. Тӧв шӧрӧдзыс уджсӧ кӧсйӧны помавны. Та бӧрын воас ӧчередь мукӧдторлы. Жуйявны, сёрни-басни нуӧдны дзик некор.

Ещӧ унджык нокыс лоас лым сылӧм бӧрас. Ньӧбӧмаӧсь дас вит кубометр пеноблок. Сӧмын решиттӧм на: водзӧ содтыны гидсӧ либӧ видзны сійӧс дежуритчан жыр вылӧ. Быть колӧ потшны порсьяслы йӧр, медым сэсся кӧдзны анькытш сора зӧр.

Квайтымын порсьыдлы ковмас унакодь картупель. Тулыснас сельсӧвет матігӧгӧрсьыс торйӧдӧма гектар му, но гӧрны-пуктысьны абу вермӧмаӧсь — гроздсаяслӧн скӧтыс пӧ йирсис да. Сідзкӧ, бара потшсьыны ковмас. Сэсся гектарыд вывті этша. Од мыйта ковмас турун-силосыс! Быть лоӧ корсьны содтӧд угоддьӧ, а кытысь?

Локтан воӧ лоас пӧ унакодь порсьпи. А йӧвтӧгыд ӧмӧй лоӧны здоровӧсь, ӧдйӧ быдмасны-сӧвмасны? Ковмас лӧсьӧдны мӧскӧс. Сідзкӧ, лоас нӧшта ӧти сёйысь. Сэк жӧ ӧні нин зэв дзескыд комбикормӧн.

Сьӧкыдлуныс налӧн уна, лыддьӧдлы да лыддьӧдлы сӧмын. Некысь судзӧдны цемент, ньӧбны пиломатериал... Медым смелмӧдчыны ас овмӧсӧн овны, зэв нин сюсьӧн да писькӧсӧн колӧ лоны. Оз на быдӧн босьт ас вылас татшӧм нӧбсӧ.

Окота вӧлі тӧдмавны, мый на йылысь думайтӧны ас сикт-гроздсаяс.

— Унджыкыс гӧгӧрвоӧ миянӧс. Ӧти кывйӧ воам и сельсӧветкӧд. Сетасны кӧ тыр вӧля, чайтам, ог лоӧй ӧтнаным. Кодкӧ и Ыбысь босьтчас на.

Эмӧсь, дерт, и сэтшӧм йӧз, кодъяс дивитӧны: огӧ-ӧ вывті горшасьӧй, озырмӧдчыны кӧсйӧй. Медсясӧ найӧ, кодъяслы аслыныс уджавнысӧ дыш, корсьӧны кокни деньга либӧ челядьсянь абу велалӧмаӧсь видз-му дорас.

Тыдалӧ, ковмас оз этша во, медым вежны йӧзлысь, торйӧн нин томъяслысь, видзӧдласнысӧ, вежӧрнысӧ. Лыддя, сӧмын та бӧрын сёян-юаныд лоас тырмымӧн.

Кывъясыс тайӧ Н. И. Бусовлӧн. Тырвыйӧ сӧглас сыкӧд. Стӧча донъялӧ, мыйла да кыдзи воим ӧнія олӧмӧдзыс.

Ыджыд смеллун колӧ, медым кольны карса патератӧ, вежны оласногтӧ да босьтны ас вылӧ татшӧм ноп. Но татшӧм смел войтырыс, чайта, медъёна и колӧны талун.

С. НЕФЕДОВ.
Сыктывдинскӧй р.

БУР ЙӦЗ ЙЫЛЫСЬ

БЫДЛАӦ ВЕВЪЯЛӦ

«Усть-Куломскӧй» совхозысь шӧр отделениеса управляющӧй М. Г. Липинлӧн олӧмас тайӧ воыс зэв тӧдчана. Михаил Григорьевичлы тыри 60 арӧс, а декабрын лоӧ 25 во, кыдзи пырис партияӧ. Сэсся ноябрын жӧ тырӧ совхоз котыртӧмсяньыс 25 во.

Кулӧмдін сиктса олысьлӧ видзӧдтӧг зонмӧс мӧдӧдісны тӧвбыд кежлӧ вӧрӧ. Лэччӧдліс вӧлӧн кер. Во мысти босьтісны армияӧ. Служитіс вит во флотын. Сэсся бара воис колхозӧ. 25 во сайын лоис совхозын.

Со кыдзи сійӧс донъялӧ «Усть-Куломскӧй» совхозса директор Я. С. Тарабукин:

Отделениеас бура вужъясьӧ аренда. Ӧні став мусӧ да видзсӧ сетӧма арендаторъяслы. Выляс босьтчисны и дояркаяс да кукань видзысьяс. Сӧмын ӧти картаын кукань видзысьяс уджалӧны важ ногыс. Некымын во сайын овмӧсыслы турун пуктылісны став райцентрӧн. Ӧні видз вылысь шефъястӧ он аддзыв, а турунсӧ заптӧны унджык. Таво чукӧртісны 1.380 тонна, урчитӧмысь вывті. Та пыысь сӧмын не-

ни праздник абу аддзылӧма-

гидас. Вольсавны

джодж, лыддьӧдлы да

лыддьӧдлы

Сыктывдинскӧй р.

БУР ЙӦЗ ЙЫЛЫСЬ

БЫДЛАӦ ВЕВЪЯЛӦ

«Усть-Куломскӧй» совхозысь шӧр отделениеса управляющӧй М. Г. Липинлӧн олӧмас тайӧ воыс зэв тӧдчана. Михаил Григорьевичлы тыри 60 арӧс, а декабрын лоӧ 25 во, кыдзи пырис партияӧ. Сэсся ноябрын жӧ тырӧ совхоз котыртӧмсяньыс 25 во.

Кулӧмдін сиктса олысьяс Липинӧс пыдди пуктӧны. Сы йылысь сёрнитігӧн быдӧн шуӧ, мый шӧр отделение кутчысьӧ бригадир Миш вылӧ. Эз кӧ пӧ вӧв сійӧ — важӧн нин отделениеыс киссис. Кор тайӧс висьталі аслыс, Михаил Григорьевич нюммуніс.

— Ме ӧд тайӧс ачым кывлі жӧ, — шуис сійӧ.

— И мый вочавидзинныд?

— Мися абу сӧмын ме сайын. Коллективыс зільӧ. Торйӧн нин бӧръя кадас. И медбӧрын: ме абу нин бригадир, а управляющӧй.

— Но ӧд ті некымын тӧлысь на отделениенас веськӧдланныд. Водзсӧ пыр бригадиралінныд.

— Комын сайӧ во. «Ленин туйӧд» колхозын на заводитлі.

Збыльысь, М. Г. Липин нэмсӧ уджалӧ видз-му овмӧсын. 17 арӧс вӧлі, кор пырис колхозӧ. Ичӧт арлыд вылӧ видзӧдтӧг зонмӧс мӧдӧдісны тӧвбыд кежлӧ вӧрӧ. Лэччӧдліс вӧлӧн кер. Во мысти босьтісны армияӧ. Служитіс вит во флотын. Сэсся бара воис колхозӧ. 25 во сайын лоис совхозын.

Со кыдзи сійӧс. донъялӧ «Усть-Куломскӧй» совхозса директор Я. С. Тарабукин:

— Михаил Григорьевич кодь йӧзыс кӧ унджык вӧлі, пызан пӧв эськӧ чегис сёянюансьыд. Ме сизим во вӧлі отделениеса управляющӧйӧн, а сійӧ бригадираліс. Кӧть и М. Г. Липинлӧн абу высшӧй образованиеыс, унатор босьті сылысь, велӧдчи. Таво менӧ бӧрйисны совхозса директорӧн. Аслам местаӧ инді Михаил Григорьевичӧс. Эг ӧтнам решит. Корисны йӧзыс. Опытыс ыджыд, тӧдӧ отделениелысь гугсӧ и бансӧ. Ыджыд авторитетыс. Оз артась кадӧн.

— И дыр-ӧ кӧсйысис уджавны?

— Кык во кежлӧ сӧгласитчис.

Тайӧ косінык чужӧма, тэрыб вӧраса мортыслы та ыджда арлыдтӧ он сет, кӧть и олӧмыс эз вӧв шыльыд. Гӧтырыскӧд быдтіс кык пиӧс. Найӧ верстьӧ йӧз нин. Михаил Григорьевичлӧн нёль внук да внучка. Вит во сайын кувсис гӧтырыс. Ёна шогсис мортыс, но уджнас шогсӧ пальӧдіс. Кӧть и олӧ ӧтнас, керка гӧгӧрыс сӧстӧм, любӧ пырны и пытшкӧсас. Ачыс джодж чышкӧ-мыськӧ, пусьӧ, пӧжасьӧ. Отсасьлӧны, дерт, и моньясыс.

— Быд лун чечча вит часын, — висьталӧ Михаил Григорьевич. — Пач ломта, сёян дасьтышта и удж вылӧ. Сизим час бӧрын гаражын нин. Механизаторъяслы нарад сета, сэсся фермаӧ муна. Ме ӧд абу сӧмын управляющӧй, но и фуражир. Кӧрым весита, скӧт дорын уджалысьяскӧд сёрнитышта. Кежавла и конторaӧ. Аддзысьла уджвывса ветеранъяскӧд. Отсӧг корӧны. Ӧтилы пес ваям, мӧдлы деньгатор сетам...

«Усть-Куломскӧй» совхозын нёль отделение. Шӧр отделениеыс медся ыджыд. Джын скӧтыс тані. А уджалысьыс оз тырмы. Тшӧтш и сы вӧсна, мый овмӧсыс райцентрын. Уджыд тані кокниа сюрӧ, видз-му овмӧсӧ ёнасӧ оз локны. Со и управляющӧйлы бригадирыскӧд быть лоӧ кыдзкӧ кокньӧдыштны скӧт видзысьясӧс, мед зілисныджык.

Отделениеас бура вужъясьӧ аренда. Ӧні став мусӧ да видзсӧ сетӧма арендаторъяслы. Выляс босьтчисны и дояркаяс да кукань видзысьяс. Сӧмын ӧти картаын кукань видзысьяс уджалӧны важ ногыс. Некымын во сайын овмӧсыслы турун пуктылісны став райцентрӧн. Ӧні видз вылысь шефъястӧ он аддзыв, а турунсӧ заптӧны унджык. Таво чукӧртісны 1.380 тонна, урчитӧмысь вывті. Та пиысь сӧмын нелямын тоннасӧ киӧн чӧвтісны. Вермисны пуктыны и унджык. Но татчӧс мелиораторъяс 140 гектар видз вылын нуӧдісны мелиоративнӧй удж. Локтан во сэтысь позяс нин босьтны турун.

— Кӧть и унаӧн вуджисны аренда вылӧ, менам уджыс оз чин, — шуӧ М. Г. Липин. — Колӧ во помӧдз эштӧдны 250 юр вылӧ кукань гид. Ас вынӧн жӧ строитам оланін.

Тайӧ воыс сьӧкыд лоис. Турун кӧ абу этша, то силос, мӧс сёркни оз тырмы, ичӧт урожайыс картупельлӧн. Та вӧсна овмӧсас шуисны ёнджыка тӧждысьны му вӧсна. Ӧнісянь нин тыр вынӧн босьтчисны вынсьӧдны сійӧс куйӧдӧн да компостӧн.

Ӧти кывйӧн, управляющӧйлӧн тӧждыс юр выв тыр.

Н. ЛЮТОЕВ.

Усть-Куломскӧй р.

МУСМӦМА КОМИ ГРЕЗД

ПОЖӦГЫН «ЮГЫД ТУЙ» ВЫЛӦ КЫРЫМАСЬӦМА НИН 350 СЕМЬЯ!

Усть-Куломскӧй районса Пожӧг сиктын, позьӧ шуны, республикаын медъёна радейтӧны, лыддьыны коми кыв вылын петысь газетъястӧ. Со и локтан во кежлӧ сӧмын «Югыд туй» кутас воны 350 семьяӧ. И таысь медводз ыджыд аттьӧ колӧ висьтавны татчӧс почтаса уджалысьяслы. Пыдди пуктӧны пожӧгсаяс М. С. Третьяковаӧс, Р. М. Сенькинаӧс, Р. А. Третьяковаӧс, В. В. Мартюшоваӧс, А. А. Сенькинаӧс да Е. И. Шаховаӧс. Нинӧм оз падмӧд тайӧ аньяссӧ, пыр ас кадӧ разӧдӧны письмӧ-газет, вайӧны олӧма йӧзлы пенсия да с. в. Торйӧн позьӧ пасйыны зільӧмсӧ Мария Семеновна Третьяковалысь, коді почта вылын кызь сизим во нин. «Югыд туй» газет вылӧ медуна йӧзӧс гижӧдӧмысь, октябрь тӧлысся итогъяс серти, сійӧс да нӧшта кык ӧртсӧ редакция пасйис премияӧн.

И. КАЛИСТРАТОВЛӦН снимок вылын: Пожӧгса почтальонъяс М. С. Третьякова, А. А. Сенькина да Р. М. Сенькина.

● ГАЗЕТ ГИЖЛІС. МЫЙ ВӦЧӦМА?

«Ме тэнӧ нуӧда тундраӧ!»

Татшӧм нима статья петіс газетын август 18 луньӧ. Сэні висьтавсис сы йылысь, кутшӧм омӧль условиеясын олӧны да уджалӧны «Усть-Усинскӧй» совхозса кӧр видзысьяс.

Редакциялы вочавидзис «Усинскӧй» агропромышленнӧй объединениеса председательӧс вежысь **В. Горюнов:**

«Газетын гижлӧмторйыс збыльысь вӧзлі. Ӧні «Усинскӧй» агропромышленнӧй объединение уна вӧчӧ сы могысь, медым быръӧдны нелючкияссӧ. Арын кӧръяс дорӧ ветлісны ветеринаръяс. Тырмымӧн ыстӧма пастукъяслы сёян-юансӧ. Кӧр видзысьяслӧн челядь лючки жӧ ветлӧдлӧны школаӧ. Кӧр видзысьясӧс тырвыйӧ могмӧдам и рацияясӧн, кор ковмас, пастукъяс вермасны корлыны ас орданыс и медработникъясӧс. Коми АССР-са минпрозаглӧн да респотребсоюзлӧн ӧтувъя приказ серти 1991 воын кӧр видзысьясӧс кутам могмӧдны сёян-юанӧн ещӧ на бурджыка. Дерт, тӧдчана и выль кӧр видзысьясӧс быдтӧм-велӧдӧм. Та могысь школаясын тӧдмалӧны найӧс, кодъяс окотитӧны лоны пастукъясӧн, да велӧдӧны найӧс тайӧ профессияас. Кӧр видзысьяслӧн тӧждъяс йылысь ыджыд сёрни лоас налӧн совещание вылын, коді мунас 1991 вося январь-февральын».

«Кыдзи ветлі Сторожевскӧ...»

Татшӧм нима критическӧй гижӧд петіс газетын октябрь 23 луньӧ. Сэні авторыс эліс, мый дзикӧдз нин велямміс пассажирскӧй автотранспортлӧн Сыктывкарскӧй производственнӧй объединениеса веськӧдлысьяс. Частӧкодь найӧ ыстывлӧны Сыктывкар — Сторожевск — Вомын туйӧ оз шоныд ясас абу весиг пасйӧма пукалан местасӧ.

Редакциялы воча кыв ыстіс пассажирскӧй автотранспортлӧн Сыктывкарскӧй производственнӧй объединениеысь эксплуатация отделса начальник **Б. Калачев:**

«Збыльысь сійӧ лунас жугалӧм междугороднӧй автовежӧмыс век жӧ овлӧ шоча, тайӧс вӧчлам сӧмын сэк, кор резервын абу небыд пуклӧса автобусыс.

Междугороднӧй рейсъяс дырйи ми, позьӧ шуны, лунысь-лун пыр унджык пассажирӧс нуам. Та вӧсна праздникъяс водзын да праздникъяс бӧрын Сторожевскӧ, Вомынӧ, Подъельскӧ, Гӧлтыбокӧ кутам ыс-

ГАЖ ЭЗ БЫРЛЫ

Сы ёна видӧны миян странаӧн мунӧм

● МИЯН ПОШТА КУДИЫСЬ

ВЕК СЮРӦ ПОМКА

Лёка уджалӧ Сыктывкарысь благоустройство комбинатса специализируйтӧм автомобильнӧй ӧвмӧслӧн Эжвинскӧй участок Моски вылысь лымсӧ прамӧя оз весавлыны, кычмалӧм да ульсалӧм найӧ овлӧны зэв волькӧсь. Торйӧн нин лёк ветлыны-сӧ первой да ватӧд микрорайонса олысьяслы, и найӧ эліськӧны та вылӧ участокса старшӧй мастер А. Шарыгинлы. Но сійӧ пыр правдайтчӧ: ми пӧ сэтысь лымсӧ пыр весальам. А лыаӧн ас колӧ киськавны ог пӧ удитӧ сы вӧсна. Мый сійӧс колӧ вайны карысь. Сэсся пӧ миян лыа разӧдан машинаыс ичӧт кузова, тыдалӧ киськазны сӧмын ӧти километр москі. Эжва пасьтала колӧ лыаавны дас кузя километр, та мында уджтӧ весиг лунтырӧн ог вермы бергӧдны. А техника тшӧкыда жугласьӧ, торйӧн нин кӧдзыд поводдя дырйи. Дженьыдика кӧ, А Шарыгинӧс пельӧсӧ йӧргны некор ог вермы, правдайтчан помкатӧ сійӧ век корсяс. То йӧз этша, то техника оз позь уджӧдны векни москияс вылын, нӧшта мыйкӧ. Бӧръя вит воӧн карын став ичӧт вынйӧра да ньӧжмыд машинаӧ да механизмсӧ вежсисны бурджыкъяс вылӧ, а ӧжваын пыр на важнас ноксьӧны. Гашкӧ, райисполком бердын лӧсьӧдӧм выль коммунальнӧй отдел корас спецавтохозяйствоса веськӧдлысьясӧс, мед эз видзны Эжваса участоксӧ тьӧтпом пи туйын?

А. ВАХНИН.

Эжвинскӧй р.

● ГАЗЕТ ГИЖЛІС, МЫЙ ВӧЧӧМА?

«Ме тэнӧ нуӧда тундраӧ!»

Татшӧм нима статья петіс газетын август 18 лунӧ. Сэні висьтавсис сы йылысь, кутшӧм омӧль условиеясын олӧны да уджалӧны «Усть-Усинскӧй» совхозса кӧр видзысьяс.

Редакциялы вочавидзис «Усинскӧй» агропромышленнӧй объединениеса председательӧс вежысь **В. Горюнов:**

«Газетын гижлӧмторйыс эбыльысь вӧвлі. Ӧні «Усинскӧй» агропромышленнӧй объединение уна вӧчӧ сы могысь, медым быродны нелючкияссӧ. Арын кӧръяс дорӧ ветлісны ветеринаръяс. Тырмымӧн ыстӧма пастукъясльі сёян-юансӧ. Кӧр видзысьяслӧн челядь лючки жӧ ветлӧдлӧны школаӧ. Кӧр видзысьясӧс тырвыйӧ могмӧдам и рациясӧн, кор ковмас, пастукъяс вермасны корлыны ас орданыс и медработникъясӧс. Коми АССР-са минпрозаглӧн да респотребсоюзлӧн ӧтувъя приказ серти 1991 воын кӧр видзысьясӧс кутам могмӧдны сёян-юанӧн ещӧ на бурджыка. Дерт, тӧдчана и выль кӧр видзысьясӧс быдтӧм-велӧдӧм. Та могысь школаясын тӧдмалӧны найӧс, кодъяс окотитӧны лоны пастукъясӧн, да велӧдӧны найӧс тайӧ профессияас. Кӧр видзысьяслӧн тӧждъяс йылысь ыджыд сёрни лоас налӧн совещание вылын, коді мунас 1991 вося январь-февральын».

«Кыдзи ветлі Сторожевскӧ...»

Татшӧм нима критическӧй гижӧд петіс газетын октябрь 23 лунӧ. Сэні авторыс эласис, мый дзикӧдз нин веляммисны пассажирскӧй автотранспортлӧн Сыктывкарскӧй производственнӧй объединениеса веськӧдлысьяс. Частӧкодь найӧ ыстывлӧны Сыктывкар — Сторожевск — Вомын туйӧ оз шоныд «Икарус», а чорыд пуклӧса ичӧт автобус. Со и артмывлӧ, мый билета пассажиръяс тышкасьӧмӧн пырӧны автобусъясас. Он кӧ тада вӧч, то билета йӧзлы кык час лоӧ сулавны: татшӧм автобусъясас абу весиг пасйӧма пукалан местасӧ.

Редакциялы воча кыв ыстіс пассажирскӧй автотранспортлӧн Сыктывкарскӧй производственнӧй объединениеысь эксплуатация отделса начальник **Б. Калачев:**

«Збыльысь сійӧ лунас жугалӧм междугороднӧй автобусъяс «Икарус» да ЛАЗ-655 пыдди Сыктывкар — Сторожевск — Вомын маршрут вылӧ мӧдӧдлім ЛИАЗ пригороднӧй маршрутса автобус (татшӧмъясыс пырджык ветлӧны Кӧрткерӧсӧ). Автобусъяссӧ вежӧмыс век жӧ овлӧ шоча, тайӧс вӧчлам сӧмын сэк, кор резервын абу небыд пуклӧса автобусыс.

Междугороднӧй рейсъяс дырйи ми, позьӧ шуны, лунысь-лун пыр унджык пассажирӧс нуам. Та вӧсна праздникъяс водзын да праздникъяс бӧрын Сторожевскӧ, Вомынӧ, Подъельскӧ, Гӧдтыбокӧ кутам ыстывны и ЛИАЗ да ЛАЗ чорыд пуклӧса автобусъяс.

Автоколоннаса администрация извинитчӧ Вомынса да Сторожевскса пассажиръяс водзын».

● РЕСПУБЛИКА СТРӦИТСЬӦ

КОР НӦ ВОССЯС БУРДӦДЧАНІНЫС?

Серафим ПОПОВ

Мастер Виктор Ванин элясис и мехколонналӧн производственнӧй базаса веськӧдлысьяс вылӧ, кодъяс лёка могмӧдӧны воӧ кызь инженерно-техническӧй работник, а делӧыс оз ладмы. Дмитрий Федорак шуис, мый ӧні найӧ, 16 морт, вӧчӧны сы мында жӧ, мыйта войдӧр вӧчлісны кӧкъямысӧн. Помкаыс — оз ас кадӧ сетны материал. Тулыснас корлӧм ӧшинь блокъяс мӧдӧдӧмаӧсь сӧмын октябрын. Ӧнӧдз нюжӧдтӧм поликлиника дорас теплотрасса — нинӧмӧн гартлыны шоныд сетысь трубаяссӧ. Тадзи кӧ и водзӧ кутас «зільный» объединениеса снабжение кузя службаыс, тайӧ керкаыс оз эшты и локтан вося декабрӧдз.

автотранспортӧн. Коран пӧ нелысь автомобиль вайны лыа либӧ цемент, а машинаыс унджыкысьсӧ кӧнкӧ рейсын либӧ жугалӧма. Базаса складъясас некутшӧм порадок абу, ӧтилаын видзӧны стройматериал и ломтас-мавтас. Базаыс тырӧма бетонысь вӧчӧмторъясӧн, быдсяма сутугаӧн, керйӧч да лӧп-егӧн, кӧть сэні эм нёль рабочӧй, кодъяс вермасны дзоньтавны складъяссӧ да ставсӧ вайӧдны тыр порадокӧ.

Бӧрынджык став нелючки да норасьӧм йывсьыс сёрнитім Ижемскӧй МПМК-са начальник А. А. Сольяниккӧд. Александр Александрович кутіс правдайтчыны. Уджалам пӧ хозрасчётлӧн мӧд модель серти — ӧтувъя пӧдрадӧн. А сійӧ пӧ ӧтувтӧм пыдди, мӧдарӧ, янсӧдӧ йӧзсӧ, быд бригада тӧждысьӧ сӧмын ас вӧснаыс. Вӧлӧмкӧ, поликлиника строитысьяслы цементсӧ сентябрын вайлӧмаӧсь, но найӧ сэки ӧткажитчӧмаӧсь ректыныс... Кӧсйӧны транспортӧн вӧдитчӧмысь и став мукӧд рӧскодсӧ вештыны мехколонна вылас, мед асланыс лоис ыджыдджык доход. Ставсьыс пӧ мыналӧны миянӧс да тырысьджык чинаясӧс, а асьныс ӧнджыкасӧ картіасьӧны...

А. А. Сольяник сы вӧсна, медым ӧнія хозрасчёт пыдди мехколоннаын пыртны аренда либӧ котыртны кооператив. Сэки позьӧ пӧ мездысьны дыш йӧзыс. Но таӧдз быть колӧ ӧдйӧджык кыпӧдны поликлиникасӧ. Ӧд сійӧс зэв ёна виччысьӧны Ижмаса да районса олысьяс.

Г. ДУРКИН.

Ижемскӧй р

ГАЖ ЭЗ БЫРЛЫ

Сы ёна видӧны миян страналӧн мунӧм туйсӧ. Дерт, бурыс и лёкыс вӧлі. Но сӧмын сьӧд рӧмӧн исторіятӧ оз ков петкӧдлыны. Шуам, менам томдырся кадӧй война вояс выль усис. Век жӧ эг сӧмын тшыгъялӧм да гӧльлун тӧдлы Чужлі-быдмыл Удораын. 1941—1942 воясӧ велӧдчи Глотовоса шӧр школаын. Миян дасӧд класс вӧлі дружнӧй. Пӧшти ставным комсомолецъяс. Бӧрынджык миян ныв-зон пиысь унаӧн лоисны учительясӧн, воспитательясӧн, военнӧйясӧн, мукӧд профессия йӧзӧн. А классысь ёртъясӧй Д. Дроздов, Б. Попов, Б. Немчинов, А. Политов пуктісны ассыныс юрнысӧ фашизмлы палыс тышын. Муртсамуртса найӧ удитісны помавны школа, кыдзи босьтісны фронт вылад.

Помнита кыдзи война воясӧ ми велӧдчысьяс, отсасьлім «Гӧрд партизан» колхозлы. 1941 воын чукӧртім 14.789 килограмм пӧим, дзъӧбритім куканьясӧс. Гожся страда кадъ да урожай идралігӧн комсомолецъяслӧн ӧкмысьліс 100—150 трудодеӧдз. 1942 воын миян комсомольскӧй организация босьтіс первой места видз-му овмӧсын всесоюзнӧй социалистическӧй ордӧнысьӧмын. Мияслы Тула карса рабочӧйяс весиг ыстылісны козин — гудӧк-двухрядка.

Отсасим эг сӧмын колхозлы. Заптім школалы пес, вӧчлім сы гӧгӧр ограда.

І ОЛӦМЫСЬ СЕРПАСЪЯС

ь

встръяс Сб-

мый вӧсна йӧлыд
да яйыд зэв дона.
Дивӧысь-дивӧыд:
бара и таво
лыс пызьлӧн «фондла»
кӧть ветлы Москвах

Дачаяслань

медоорын: ме аоу нин оригадир, а управляющӧй.

— Но ӧд ті некымын тӧлысь на отделениенас веськӧдланныд. Водзсӧ пыр бригадираліннын.

— Комын сайӧ во. «Ленин туйӧд» колхозын на заводитлі.

Збыльысь, М. Г. Липин нэмсӧ уджалӧ видз-му овмӧсын. 17 арӧс вӧлі, кор пырис колхозӧ. Ичӧт арлыд высо. Ыджыд авторитетыс. Оз артась кадӧн.

— И дыр-ӧ кӧсйысис уджавны?

— Кык во кежлӧ сӧгласитчис.

Тайӧ косiник чужӧма, тэрыб вӧраса мортыслы та ыджда арлыдтӧ он сет, кӧть и олӧмыс эз вӧв шыльыд. Гӧтырыскӧд быдтіс кык пиӧс. Найӧ верстьӧ йӧз нин. Миханл Григорьевичлӧн нёль «Усть-Куломскӧй» совхозын нёль отделение. Шӧр отделениеыс медся ыджыд. Джын скӧтыс тані. А уджалысьыс оз тырмы. Тшӧтш и сы вӧсна, мый овмӧсыс райцентрын. Уджыд тані кокниа сюрӧ, видз-му овмӧсӧ ёнасӧ оз локны. Со и управляющӧйлы бригадирыскӧд быть лоӧ кыдзкӧ кокньӧдыштны скӧт видзысьясӧс, мед зілисныджык.

Турун кӧ абу этша, то силос, мӧс сёркни оз тырмы, ичӧт урожайыс картупельлӧн. Та вӧсна овмӧсас шуисны ёнджыка тӧждысьны му вӧсна. Онісянь нин тыр вынӧн босьтчисны вынсьӧдны сійӧс куйӧдӧн да компостӧн.

Оти кывйӧн, управляющӧйлӧн тӧждыс юр выв тыр.

Н. ЛЮТОЕВ.
Усть-Куломскӧй р.

«КОМИАГРОПРОМСТ Р О Й» ОБЪЕДИНЕНИЕЛӦН ИЖМАСА МЕХКОЛОННА ЛЭПТӦ РАЙЦЕНТРАС ВЫЛЬ ПОЛИКЛИНИКА. Сійӧс колӧ вӧлі сдайтны тавося декабрын. Но ижмасаяс шуӧны, мый эштӧдасны сӧмын во мысти...

Кор ми дас часын волім сэтчӧ народнӧй контрольлӧн районнӧй комитетса член Г. В. Сметанинакӧд, стройка вылас вӧлі чӧв-лӧнь. Кыдзсюрӧ ректӧм строительнӧй материал вӧлі тырӧма лымйӧн. А йӧзыс картіасисны бытовкаас. Юалім, мыйла уджыс оз мун. Рабочӧй Василий Шахов висьталіс: коймӧд вежон пӧ кызвыннас сулалам, сӧмын ӧшиньяс стеклитыштім. Тадз лоӧма сы вӧсна, мый абу вайӧмаӧсь колана мында кирпич, дыа, мукӧдтор. Пачсӧ пӧ регыд нинӧмӧн ломтыны лоӧ. Тадзи жӧ, кыккирудз, и гожӧмнас пукалӧмаӧсь.

Колӧ эськӧ тӧлкӧнджык панны строительяслысь уджсӧ. Ӧні ветымын рабочӧй вылӧ мый вӧсна йӧ да з Дивӧысь-дивӧ бар лыс пызьлӧн кӧт Мӧскыд мед да көнсюрӧ челя вӧтл кодсюрӧ гижӧ кузь (оз жӧ пӧ пет юӧр сэтчӧдз пӧ лы пӧль пу йылӧдз мӧ ур м Мед кӧть пӧ рам оз пӧ нин ков и гр Шог йирӧ сьӧ Кӧн кор лыс пызь мӧск Кор сійӧс дуг бипу вый-лйтӧг овн да ч Миян Совмин, кыв веж витаминтӧ быд Кад нин, мед сьӧктӧдас йӧлӧ быд

● РЕСПУБЛ

КОР Н БУРДӦ

воӧ кызь инженерно-те ской работник, а делӧ ладмы, Дмитрий Федора ис, мый ӧні найӧ, 16 вӧчӧны сы мында жӧ, та войдӧр вӧчлісны кӧкъ ӧн. Помкаыс — оз ас сетны материал. Тулыснас лӧм ӧшинь блокъяс мӧ маӧсь сӧмын октябрын. нюжӧдтӧм поликлиника теплотрасса — нинӧмӧн лыны шоныд сетысь тр сӧ. Тадзи кӧ и водзӧ «зільныя» объединениеса жение кузя службаыс, керкаыс оз эшты и локта ся декабрӧдз.

Мастер Виктор Ванин и мехколонналӧн произв венной базаса веськӧдл выло, кодъяс лёка могмӧ

ӦНІЯ ОЛӦМЫ

Лыс пызь

Коми АССР-са Министръяс Сӧветлы тӧд вылӧ:

война кадӧ ранитчӧмъясӧс госпитальясын бурдӧдлісны заваритӧм лыс пызь ваӧн:

сійӧс жӧ юисны и лагерьясын пукалысьяс (Ухтаса музейын эм «Хвоепитие» картина, художник Н. Миллер).

Ми олам вӧрын,
но тӧдмалім сёрӧн,
мый гортса пемӧсыд
миянлысь корӧ:
кӧрымысь кындзи
да веж витаминысь —
лыс пызьысь — бурджык
оз ков налы нинӧм.
Уна ми пӧрӧдам вӧртӧ
да кыскам,
бипуръяс лӧдсалам
збыль зарни лыснад,
веж витаминтӧ
ог пуктӧй и пыдди,
бипурлысь тшӧтсӧ
ни лыдсӧ ог лыддьӧй.
Баксӧны мӧсъяс,
оз топавлы вомныс:
корӧны найӧ лыс пызь
агропромлысь.
Кытысь нӧ босьтас
да кыдз сійӧс сетас
Комилесхозыд,
кор вӧрас оз петав,
Комилеспромад
оз тӧдны жӧ ёна,

Линий. — Коло во повода эштӧдны 250 юр вылӧ кукань гид. Ас вынӧн жӧ стрӧитам оланін.

Тайӧ воыс сьӧкыд лоис. Турун кӧ абу этша, то силос, мӧс сёркни оз тырмы, ичӧт урожайыс картупельлӧн. Та вӧсна овмӧсас шуисны ёнджыка тӧждысьны му вӧсна. Ӧнісянь нин тыр вынӧн босьтчисны вынсьӧдны сійӧс куйӧдӧн да компостӧн.

Оти кывйӧн, управляющӧйлӧн тӧждыс юр выв тыр.

Н. ЛЮТОЕВ.
Усть-Куломской р.

«КОМИАГРОПРОМСТ Р О Й» ОБЪЕДИНЕНИЕЛӦН ИЖМАСА МЕХКОЛОННА ЛЭПТӦ РАЙЦЕНТРАС ВЫЛЬ ПОЛИКЛИНИКА. Сійӧс колӧ вӧлі сдайтны тавося декабрын. Но ижмасаяс шуӧны, мый эштӧдасны сӧмын во мысти...

Кор ми дас часын волім сэтчӧ народной контрольлӧн районной комитетса член Г. В. Сметанинакӧд, стройка вылас вӧлі чӧв-лӧнь. Кыдзюрӧ ректӧм стрӧитчан материал вӧлі тырӧма лымйӧн. А йӧзыс картіасисны бытовкаас. Юалім, мыйла уджыс оз мун. Рабочӧй Василий Шахов висьталіс: коймӧд вежон пӧ кызвыннас сулалам, сӧмын ӧшиньяс стеклитыштім. Тадз лоӧма сы вӧсна, мый абу вайӧмаӧсь колана мында кирпич, лыа, мукӧдтор. Пачсӧ пӧ регыд нинӧмӧн ломтыны лоӧ. Тадзи жӧ, кыккирудз, и гожӧмнас пукалӧмаӧсь.

Колӧ эськӧ тӧлкӧнджык панны строительяслысь уджсӧ. Ӧні ветымын рабочӧй вылӧ

● РЕСПУБЛИКА СТРӦИТСЬӦ

КОР НӦ ВОССЯС БУРДӦДЧАНІНЫС?

воӧ кызь инженерно-технической работник, а делӧыс оз ладмы. Дмитрий Федорак шуис, мый ӧні найӧ, 16 морт, вӧчӧны сы мында жӧ, мыйта войдӧр вӧчлісны кӧкъямысӧн. Помкаыс — оз ас кадӧ сетны материал. Тулыснас корлӧм ӧшинь блокъяс мӧдӧдӧмаӧсь сӧмын октябрын. Ӧнӧдз нюжӧдтӧм поликлиника дорас теплотрасса — нинӧмӧн гартлыны шоныд сетысь трубаяссӧ. Тадзи кӧ и водзӧ кутас «зільный» объединениеса снабжение кузя службаыс, тайӧ керкаыс оз эшты и локтан вося декабрӧдз.

Мастер Виктор Ванин эпасис и мехколоннаӧн производственной базаса веськӧдлысьяс вылӧ, кодъяс лёка могмӧдӧны автотранспортӧн. Коран пӧ налысь автомобиль вайны лыа либӧ цемент, а машинаыс унджыкысьсӧ кӧнкӧ рейсын либӧ жугалӧма. Базаса складъясас некутшӧм порадок абу, ӧтилаын видзӧны стройматериал и ломтас-мавтас. Базаыс тырӧма бетонысь вӧчӧмторъясӧн, быдсяма сутугаӧн, керйӧч да лӧп-ёгӧн, кӧть сэні эм нёль рабочӧй, кодъяс вермасны дзоньтавны складъяссӧ да ставсӧ вайӧдны тыр порадокӧ.

Бӧрынджык став нелючки да норасьӧм йывсьыс сёрнитім Ижемской МПМК-са начальник А. А. Сольяниккӧд. Александр Александрович кутіс правдайтчыны. Уджалам пӧ хозрасчётгӧн мӧд модель

вежӧмыс век жӧ овлӧ шоча, тайӧс вӧчлам сӧмын сэк, кор резервын абу небыд пуклӧса автобусыс.

Междугородной рейсъяс дырйи ми, позьӧ шуны, лунысь-лун пыр унджык пассажирӧс нуам. Та вӧсна праздникъяс водзын да праздникъяс бӧрын Сторожевскӧ, Вомынӧ, Подъельскӧ, Гӧдтыбокӧ кутам ыстывны и ЛИАЗ да ЛАЗ чорыд пуклӧса автобусъяс.

Автоколоннаса администрация извинитчӧ Вомынса да Сторожевскса пассажиръяс водзын.

Таӧм нима критической гижӧд петіс газетын октябрь 23 лунӧ. Сэні авторыс эпасис, мый дзикӧда нин велӧммисны пассажирской автотранспортлӧн Сыктывкарской производственной объединениеыс эксплуатация отделса начальник **Б. Калачев:**

«Збыльысь сійӧ лунас жугалӧм междугородной автобусъяс «Икарус» да ЛАЗ-655 пыдди Сыктывкар — Сторожевск — Вомын маршрут вылӧ мӧдӧдлім ЛИАЗ пригородной маршрутса автобус (таӧмъясыс пырджык ветлӧны Кӧрткерӧсӧ). Автобусъяссӧ

серти — ӧтувъя пӧдрадӧн. А сійӧ пӧ ӧтувтӧм пыдди, мӧдерӧ, янсӧдӧ йӧзсӧ, быд бригада тӧждысьӧ сӧмын ас вӧсныс. Вӧлӧмкӧ, поликлиника стрӧитысьяслы цементсӧ сентябрын вайӧмаӧсь, но найӧ сэки ӧткажитчӧмаӧсь ректыныс... Кӧсйӧны транспортӧн вӧдитчӧмысь и став мукӧд рӧскодсӧ вештыны мехколонна вылас, мед асланыс лоис ыджыдджык доход. Ставсьыс пӧ мыжалӧны миянӧс да тырысьджык чинаясӧс, а асьныс ёнджыкасӧ картіасьӧны...

А. А. Сольяник сы вӧсна, медым ӧнія хозрасчёт пыдди мехколоннаын пыртны аренда либӧ котыртны кооператив. Сэки позьӧ пӧ мездысьны дыш йӧзыс. Но таӧдз быть колӧ одйӧджык кыпӧдны поликличникасӧ. Од сійӧс зэв ёна виччысьӧны Ижмаса да районса олысьяс.

Г. ДУРКИН.

Ижемской р.

Серафим **ПОПОВ**

ӦНІЯ ОЛӦМЫСЬ СЕРПАСЪЯС

Лыс пызь

Коми АССР-са Министръяс Советлы тӧд вылӧ:

война кадӧ ранитчӧмъясӧс госпитальясын бурдӧдлісны заваритӧм лыс пызь ваби:

сійӧс жӧ юисны и лагерьясын пукалысьяс (Ухтаса музейын эм «Хвоепитие» картина, художник Н. Миллер).

Ми олам вӧрын,
но тӧдмалім, сёрӧн,
мый гортса пемӧсыд
миянлысь корӧ:
кӧрымысь кындзи
да веж витаминысь —
лыс пызьысь — бурджык
оз кэв налы нинӧм.
Уна ми пӧрӧдам вӧртӧ
да кыскам,
бипуръяс лӧдсалам
збыль зарни лыснад,
веж витаминтӧ
ог пуктӧй и пыдди,
бипурлысь тшӧтсӧ
ни лыдсӧ ог лыддьӧй.
Бансӧны мӧсъяс,
оз топавлы вомныс:
корӧны найӧ лыс пызь
агропромлысь.
Кытысь нӧ босьтас
да кыда сійӧс сетас
Комилесхозыд
кор вӧрас оз петав,
Комилеспромад
оз тӧдны жӧ ёна,
мый вӧсна йӧлыд
да яйыд зэв дона.
Дивӧысь-дивӧыд:
бара и таво
лыс пызьлӧн «фондла»
кӧть ветлы Москваӧ...
Мӧскыд мед унджык
да сукджык йӧв лысьтас,
кӧнсюрӧ челядьӧс
вӧтлӧны лысла.
кодсюрӧ гижӧ, дерт,
кузь лызан бердас
(оз жӧ пӧ пет медым
юӧрыс эрдӧ!):
сэтчӧдз пӧ лыа пызьнад
пӧльтім нин найӧс —
пу йылӧдз мӧскыд пӧ
ур моз нин кайӧ...
Мед кӧть пӧ неуна
раммылас-раммас,
оз пӧ нин ков витаминыд
и грамм нин
Шог йирӧ сьӧлӧмӧс...
Кӧн сылӧн помыс,
кор лыс пызь веськалас
мӧскыдлы вомас?
Кор сійӧс дугдам нин
бипурйын сотны,
вый-яйтӧг овны
да чотӧмӧн чотны?
Миян Совмин, гашкӧ
кыв ассьыс шуас,
веж витаминтӧ
быд фермаӧ нуас?
Кад нин,
мед пармаса
вежӧдысь вӧрыс
сьӧктӧдас йӧлӧн
быд сюрӧклысь вӧра!

Дачаяслань туйӧд...

Дачаяслань туйӧд
кыскалӧны куйӧд.
кӧть совхозлӧн йӧрас
быдмӧ бедь да рос,
а шофёрлӧн зептысь
некод нин оз ректы
вина кунм доз.
Оти дозсӧ сылы,
код мӧс кок улысь
гусялас да нуас
ёна донатор.
Мӧд доз сюяс зептас
код куйӧд лэптас,
коймӧдсӧ — шофёр.
Лӧсьыд жӧ нин овны:
яндысьны да повны,
аддзанныд ӧд асьныд. —
некодысь оз ков!
Тадз жӧ магазинысь
судзӧдӧны вина,
папирос да сов.
Паськыд миян муным
да-й начальство уна
гач пыдӧссӧ зыртӧ
улӧсъяслань пыр
Налӧн оз гӧр мутӧ,
сэсся оз кӧдз сютӧ
чернилаӧсь ныр.
Скӧрлун сьӧлӧм сотӧ,
гашкӧ, дзикӧдз потас...
Кыдз нӧ чойяс-вокъяс,
татчӧдз воим ми?
Абу-ӧ тшӧтш асьным —
кӧмтӧмъяс да пасьтӧмъяс —
мыжаӧсь и ми?

ГАЖ ЭЗ БЫРЛЫ

Сы ёна видӧны миян странаӧн муным туйсӧ. Дерт, бурыс и лёкыс вӧлі. Но сӧмын сьӧд рӧмӧн истомитӧ оз ков петкӧдлыны. Шуам, менам тождырся кадӧй война воис выль усис. Век жӧ эг сӧмын тшыгъялӧм да гӧлӧлун тӧдлы Чужлі-быдмыліс Удораын. 1941—1942 воясӧ велӧдчи Глотовоса шӧр школаын. Миян дасьӧт класс вӧлі дружнӧй. Пӧшти ставным комсомолецъяс. Бӧрынджык миян ныв-зон пиысь уна-ӧн лоисны учительясӧн, воспитательясӧн, военнӧйясӧн, мукӧд профессия йӧзӧн. А классыс вӧлі ясӧй Д. Дроздов, В. Попов, Б. Немчинов, А. Политов пуктісны ассьыныс юрнысӧ фашизмлы паныд тышын. Муртса-мурта найӧ удитісны помавны школа, кыдзи босьтісны фронт вылад.

Помнита кыдзя война воясӧ ми велӧдчысьяс, отсасьлім «Гӧрд партизан» колхозлы. 1941 воын чукӧртім 14.789 килограмм пӧим, дзоньӧритім кузьаньясӧс. Гожся страда кадӧ да урожай идралӧн комсомолецъяслӧн ӧкмысліс 100—150 трудодеӧдз. 1942 воын миян комсомольской организация босьтіс первой места видз-му овмӧсын всесоюзной социалистической ордйысьӧмын. Миянлы Тула карса рабочӧйяс весиг ыстылісны козин — гудӧк-двухрядка.

Отсасим эг сӧмын колхозлы. Заптім школалы пес, вӧчлім сы гӧгӧр ӧтрада.

Ми, сэкся ныв-зон, чорыда эским, мый Победа лоас миян сайын. Чукӧртім «Коми пионер» самолёт вылӧ сьӧм. Ыстім вочнъяслы шоныд пасъкӧм тысе уна посылка. Волісны фронтовикъяссянь аттьӧлана письмӧяс, кодъяс шонтісны сьӧлӧмныммӧс

Сьӧкыда олім, но сьӧлӧм вылысь эг усьлӧй. Гажтӧмтчыны эг кужлӧй и. Дасьӧд классын велӧдчигӧн ми квайт ныв да зон — Граня Ульянова, Сима Петиева, Митя Дроздов, Вася Попов, Вася Букин да ме лыжи вылын котӧртім 32 километр. Нывкаяс немторйӧн эз кольччыны зонкаясысь.

Пыр бурӧн казытыла школаса учительясӧс, кодъяс индісны миянлы пасьныд олӧмӧ туйсӧ. Ог вегмы гӧгӧрвоны ӧнія том йӧзӧс, кодъяс нораСьӧны гажтӧмлун вылӧ. Талун эм унджык позянлун веськӧдны ассьыд став вынтӧ бур делӧяс вылӧ.

В. БУТЫРЕВА,
уджвывса ветеран.

ЧУЖАН МУСЯНЬ ЫЛЫН

УЧЁНӧЙ-ФИЛОЛОГ ДА ИСТОРИК Г. С. ЛЫТКИН ЙЫЛЫСЬ

Учёнӧй-филолог, историк, разночинец, «Земля и воля» гуся революционнӧй организацияса участник Георгий Степанович ЛЫТКИН вӧлі коми йӧз пӧвстысь петӧм медводдза интеллигентъясысь ӧтиӧн. Сійӧ вуджис дзуг да сьӧкыд туй ичӧтик уезднӧй карсянь российскӧй столицаӧдз. Ветліс Калмыцкӧй степъясӧ да бара на инасис Петербургӧ. Коми семьяысь петлӧм зон, коді челядьдырся кадӧ эз куж шуны ни ӧти роч кыв, лоис бур квалификацияа преподавательӧн столицаса учебнӧй заведениеясын, комиӧдіс славянскӧй да роч кывъя книгаяс.

Сылӧн олан туй йылысь дженьыдик юӧръяс эмӧсь энциклопедическӧй словарьясын. Коми АССР-лӧн история кузя книгаясын Лыткинлысь научнӧй уджсӧ петкӧдлӧма веркӧса. 30—50-ӧд воясӧ сылысь видзӧдласъяссӧ донъявлісны сӧмын кыдзи кулитанаӧн, шуисны, мый мынан земляклысь став делӧсӧ вӧлі веськӧдӧма коми народӧс духовнӧя увтыртӧм вылӧ, вӧлі кивыв пӧ самодержавиелы да реакционнӧй духовенстводы. Бурджыка донъялӧма сылысь творчествоӧ «История коми литературы» (Сыктывкар, 1980, 2 том) книгаын. Ӧнія исторической исследованиеясын Г. С. Лыткинлысь став водзмӧстчӧмсӧ абу на тырвыйӧ восьтӧма. Лыддьысьысьяслы вӧзъян очеркын авторыс зільӧ паськыдджыка петкӧдлыны учёнӧйлысь олан туйсӧ.

ЧЕЛЯДЬДЫР

Георгий (Юрий) Степанович Лыткин чужис 1835 вося март 22 лунӧ Усть-Сысольскын (Сыктывкар). Сылӧн батьыс, Степан Иванович Лыткин, вӧлі купечӧн. Мамыс, Екатерина Петровна, — крестьянинлӧн ныв. Батьыслӧн тӧргӧвӧй оброкыс сэкся (1840 вося) деньгаӧн вӧлӧма 500 тысяча шайт, но видз-му вӧдитӧмысь абу эновтчылӧма. Сизимдас арӧсӧн сійӧ ачыс на гӧрис да сизимкӧкъямыс арӧса писӧ велӧдіс гӧрны, агсасьны да кӧдзны. Георгий квайт арӧссянь горт дор удж вӧчис, а ӧкмыс арӧсӧн батьыслы да ыджыдджык вокъясыслы лавкаын кутіс отсасьны. Аслас казьтылӧмъясын Георгий Лыткин зэв бур кӧзяйкаӧн шуӧ мамсӧ. Сійӧ некымын пиӧс да нылӧс чужтіс видз вылын страдуйтігӧн, а Георгийӧс вайис гидын — ыжъясӧс сёдігӧн.

Лыткинлӧн батьыс, Степан Иванович, кӧть и тӧргӧвӧй делӧяс нуӧдіс, но роч кыв да грамота омӧля тӧдіс, а мамыс роч сёрнисӧ пӧшти эз кывлы. Оласногнас семьяыс нинӧмӧн эз торъяв мукӧд коми крестьянаысь да мещанаысь. Праздникъяс дырйи гортсаяс ветлісны вичкоӧ. Сизим арӧссянь Георгийлы сьӧлӧм вылас воис вичко сьылӧм да служба. Сёрӧнджык сійӧ гижис: «Челядь дырйи мс радейтӧ вичко служба, коді нуӧдсис славянскӧй кыв вылын, но эг гӧгӧрво сійӧс, мый йылысь сэтшӧм лӧсьыдасӧ ливкйӧдлӧны вичкоын».

Весьшӧрӧ сійӧ юасьліс та йылысь верстьӧ йӧзлысь ын лэдзӧм книгаын («Записки. Моя жизнь в связи с общерусской жизнью, преимущественно провинциальной») Бунаков гижис: «...Лыткин дорӧ кыскис сылӧн зырянофильскӧй идеализм. Сійӧ мӧвпаліс ассьыс народсӧ просветитӧм йылысь...»

Тӧдӧмлунъяссӧ. зіля гумлалысь гимназистӧс пыдди пунктісны преподавательяс и сыкӧд ӧти классын велӧдчысьяс. Вологдаын сійӧ олісичӧтик, ляпкыд вежӧсын. Сы дорӧ волывлісны ёртъясыс. «Чай юигмоз вензим, да казявлытӧг лэбисны рытъяс», — юӧртӧ аслас казьтылӧмъясын Бунаков. Георгий Лыткинлӧн квартираын жӧ гимназистъяс репетируйтісны Н. В. Гогольлӧн «Ревизор» пьеса серти спектакль. Тайӧ уджыс ворсысьяслы отсаліс пыдіа тӧдмасьны Гогольлӧн творчествоӧн.

Гимназияын велӧдчигӧн Лыткинлы «Сын отечества» журналысь веськаліс академик Н. И. Срезневскийлӧн роч кыв йылысь статья. Лыткин гижліс, мый тайӧ статьяыс ышӧдіс кывъяс велӧдӧм вылӧ. Сэк жӧ миян земляк тӧдмасис академикъяс А. Шёгренлӧн да М. Кастренлӧн финно-угорскӧй кывъяс кузя уджъясӧн. Гимназиялӧн старшӧй классъясын велӧдчигӧн Лыткин заводитіс гижны ассьыс сочиненияс. Гижис «коми», «зырянин» да «морт» кывъяс артмӧм йылысь, коми (зырянскӧй) нӧднывъяс, пӧслӧвичаяс да шусьӧгъяс йылысь, Литературнӧй беседаяс дырйи аслас мӧвпъясӧн юксис преподавательяскӧд да тшӧтшъяясыскӧд.

Вологдаын велӧдчигӧн гижӧм сочиненияссӧ весиг ошкис Санкт-Петербургскӧй попечитель, булкиа чайӧн. Та дыра жӧ эз вештысь и квартирасьыс. Дзикӧдз ротйысис паськӧмыс. Зэв этшаник сьӧм нажӧвитліс кадетскӧй корпусъясса велӧдчысьяслы сочиненияс гижӧм помысь.

«Сьӧкыд овны, быри шуд, менам шудлун вошис», — тадзи сійӧ гижис сэкся кывбуръясысь ӧтиын. Но велӧдчӧм дінӧ муслунсӧ эз вошты, эскис бӧр на лоны студентӧн. Университетысь вӧтлӧм бӧрын ас кежысь велӧдчис. Петербургскӧй учебнӧй округса попечитель М. Н. Мусин-Пушкин сетіс позянлун сдайтны первой курсысь экзаменъяс, и Лыткинӧс бӧр примитісны университетӧ. Сэк жӧ попечитель гижис Усть-Сысольскӧй общество ним вылӧ шыӧдчӧм, медым ыстасны свидетельство сы йылысь, мый Лыткин оз вермы вештысьны велӧдчӧмысь.

Экзаменъяссӧ бура сдайтӧм бӧрын Георгий Лыткинӧс вуджӧдӧны мӧд курсӧ. Учебнӧй округса попечитель сылы урчитіс университетскӧй стипендия — тӧлысьнас 7 шайт эзысь деньга.

1855 воын Петербургӧ вуджӧдісны Казаньса университетысь восточнӧй кывъяслысь факультет. Август помын Петербургскӧй университетын воссис выль факультет да вӧлі котыртӧма монголо-калмыцкӧй кывъяслысь кафедра. Лыткин чайтіс, мый тайӧ кадсянь кутасны пыдіслянь велӧдны сідз шусяна инородецъяслысь кыв, олӧм да литература, а сыкӧд тшӧтш заводитасны и народъяссӧ югзьӧдны (просвещайтны). Думайтіс, мый буретш таташӧм мог сувтӧдіс правительство.

Лыткин эскис царь-батюшколӧн бурлуны. Тайӧс сійӧ петкӧдліс 1855 вося фев- гижӧм «Коми бӧрд-

эз кывлы. Ослоглас семьяыс нинӧмӧн эз торъяв мукӧд коми крестьянаысь да мещанаысь. Праздникъяс дырйи гортсаяс ветлісны вичкоӧ. Сизим арӧссянь Георгийлы сьӧлӧм вылас воис вичко сьылӧм да служба. Сёрбнджык сійӧ гижис: «Челядь дырйи ме радейтӏ вичко служба, коді нуӧдсис славянскӧй кыв вылын, но эг гӧгӧрво сійӧс, мый йылысь сэтшӧм лӧсьыдасӧ ливкйӧдлӧны вичкоын».

Весьшӧрӧ сійӧ юасьліс тайылысь верстьӧ йӧзлысь. Кӧть и вӧліны поп-дяк пӧвстын комияс, но найӧ эз кӧсйыны воштыны зонкаӧд сёрни вылӧ кадсӧ. И детинка вежӧрын чужис мӧвп лоны священникӧн, медым землякъясыслы, кодъяс оз гӧгӧрвоны ни рочӧн ни славянскӧйӧн, висьтавны вичко сьылӧм-лыддьӧм йылысь комиӧн. Но купеч пилы духовнӧй училищеӧ туйыс вӧлі пӧдса. Сэки зонка мӧвпышті с лоны роч кыв велӧдысь учительӧн. Сійӧс сетісны велӧдчыны гражданскӧй, начальнӧй приходскӧй школаӧ.

Приходскӧй школа помалӧм бӧрын Георгий пырис велӧдчыны Усть-Сысольскӧй уездной училищеӧ. Роч кыв тӧдтӧг да лыддьӧмасӧ гӧгӧрвотӧг зілис ставсӧ кутны юрас. Сэтшӧм окота вӧлі сылы лоны учительӧн. Сэкся кадӧ велӧдчӧм йылысь Лыткин бӧрыннас гижис: «Роч кывъяслысь вежӧртассӧ гӧгӧрвотӧг ми сэки рочӧн зубритім: дженьыд священнӧй история, дженьыд катехизис, роч кывлысь дженьыд грамматика, всеобщӧй да роч дженьыд история, география да геометрия».

Роч учительяс, кодъяс эз тӧдны коми кыв, эз вермыны сетны зумыд тӧдӧмлунъяс коми челядьлы. Та вӧсна унаӧн эновтчылісны велӧдчӧмысь. Лыткин казьтывліс: ветымын сайӧ велӧдчысьысь училищесӧ помавлісны сӧмын нёльӧн, кодъяс лыдысь кыкыс вӧліны коми йӧзлӧн челядь.

ГИМНАЗИЯ

1848 воын Георгий Лыткин уездной училищесӧ помалiс медбура да окотитiс водзӧ велӧдчыны. А батьмам сэсся водзӧ велӧдны эз нин кӧсйыны. Та йылысь зонка висьталіс роч кыв кузя учительлы. Учитель корліс зонкалысь рӧдвужсӧ, медым лэдзасны писӧ водзӧ босьтны грамотасӧ, да заводитiс Георгийӧс велӧдны французскӧйӧн, немецкӧйӧн да латинскӧй кыв вылын лыддьысьны.

Сійӧ жӧ воӧ Георгий пырис Вологодскӧй гимназияӧ. Тані коми зон бура велӧдіс роч кыв, тӧдмасис роч классикъяслӧн произведениеясӧн, пондіс интересуйтчыны роч кывлӧн историялӧн. Сыкӧд ӧти группаын вӧлі Вологдаысь Н. Ф. Бунаков, 1909 воӧ Санкт-Петербургяс А. Шёгренлӧн да М. Кастренлӧн финно-угорскӧй кывъяс кузя уджъясӧн. Гимназиялӧн старшӧй классъясын велӧдчигӧн Лыткин заводитiс гижны ассьыс сочинениеяс. Гижис «комн», «зырянин» да «морт» кывъяс артмӧм йылысь, коми (зырянскӧй) нӧдкывъяс, пӧслӧвичаяс да шусьӧгъяс йылысь. Литературнӧй беседаяс дырйи аслас мӧвпъясӧн юксис преподавательяскӧд да тшӧтшъясыскӧд.

Вологдаын велӧдчигӧн гижӧм сочиненияссӧ весиг ошкис Санкт-Петербургскӧй учебнӧй округса попечитель. 1853—1854 воясӧ Лыткинлысь нскымын статья вӧлі йӧзӧдӧма «Луч» журналын да «Северная пчела» газетын.

УНИВЕРСИТЕТ

Гимназиясӧ помалӧм бӧрын, 1854 воын, Георгий Лыткин Москва пыр мӧдӧдчис Петербургӧ. Москваын сійӧ аддзысьліс тӧдчана историк М. П. Погодинкӧд. Мӧвпаліс пырны Гельсинфоргскӧй университетӧ, медым пыдісянь велӧдны финно-угорскӧй кывъяс. Петербургын сійӧ тӧдмасис академикъяс Шёгренкӧд да Срезневскийкӧд. Найӧ сьӧлӧмсянь ошкисны том мортлысь зільӧм-кӧсйӧмсӧ. Но деньга абутӧм вӧсна Георгийлы ковмис ӧткажитчыны Гельсинфоргскӧй университетӧ пырӧмысь.

И сійӧ лоис Петербургскӧй университетлӧн юридическӧй факультетса студентӧн. А сэсся регыд мысти вуджис историко-филологическӧй факультетлӧн асыввыв отделениеӧ. 1854 вося декабрӧдз ӧкуратнӧя ветліс профессоръяслӧн лекцияс вылӧ. Медсясӧ кывзіс филологъяс Срезневскийлысь, Никитенколысь, Сухомлиновлысь, Благовещенскийлысь, историкъяс Куторгалысь да Стасюлевичлысь лекцияс. Частӧ ветліс Румянцевскӧй музейӧ да публичнӧй библиотекаӧ, зіля чукӧртіс зыряна, вотякъяс, вогулъяс, мордва йылысь, Россиялӧн асыв-воӧвывса народъяс йылысь юӧръяс да пасйӧдъяс. Лыддис якутъяс да якутскӧй кыв йылысь статьяяс, босьтчис велӧдны асыввыв кывъяс. Торйӧн ёна сійӧс кыскис татарскӧй кыв. Декабрын Лыткин вуджис асыввыв словесностьлӧн разрядӧ (отделениеӧ) да первой курсын кывзіс арабскӧй кыв кузя лекцияс.

Дзескыдӧн лоис олӧмыс Георгий Лыткинлӧн 1855 воын. Гортсаясыс дугдісны ыстыны сьӧм. Нинӧмӧн лоис вештысьны лекцияяс кывзӧмысь. Эз вермы мынтысьны велӧдчан волӧн мӧд джынйысь, да сійӧс вӧтлісны университетысь. Январсянь августӧдз тшыгъяліс. Лункосмӧсӧн ветлӧдліс ёртъясыс ордӧ, кодъяс юктӧдлісны Ярославскӧй университетысь восточнӧй кывъяслысь факультет. Август помын Петербургскӧй университетын воссис выль факультет да вӧлі котыртӧма монголо-калмыцкӧй кывъяслысь кафедра. Лыткин чайтіс, мый тайӧ кадсянь кутасны пыдісянь велӧдны сідз шусяна инородецъяслысь кыв, олӧм да литература, а сыкӧд тшӧтш заводитасны и народъяссӧ югзьӧдны (просвещайтны). Думайтіс, мый буретш татшӧм мог сувтӧдіс правительство.

Лыткин эскис царь-батюшколӧн бурлунӧ. Тайӧс сійӧ петкӧдліс 1855 вося февральын гижӧм «Коми бӧрдкыв Николай Мудрӧй кулӧм вылӧ» да «Коми кыввор Александр Николаевич сарство пуксьӧм вылӧ» кывбуръясын. Кыкнан кывбурсӧ коми да роч кывъяс вылын вӧлі йӧзӧдӧма М. И. Глазуновлӧн типографияын лӧдзӧм листовкаясын царскӧй цензураӧн видзӧдлӧм бӧрын. Автор нимӧдіс царьясӧс, тӧдчӧдіс, мый властьсӧ налы сетӧма Енмӧн; эскӧдіс, мый «ёнмас вежӧрыс» царлӧн да сійӧ вайӧдас народӧс шуда оландырӧ. Висьтасис Лыткин, мый сійӧ сёрнитӧ коми йӧз нимсянь да петкӧдлӧ аслас народлысь зільӧм-мӧвпалӧм. Дерт, тайӧ эз вӧв збыль, эз лӧсяв народлӧн мӧвпалӧмлы.

Георгий Лыткинлӧн 1855 вося кывбуръясын юргӧны и мукӧд мотивъяс, кодъяс петкӧдлӧны царь Николай I кувсьӧм бӧрын обществоын политическӧй видзӧдласъяслысь вежсьӧм. Помасис реакционнӧй режим. Революционно-демократическӧй деятельясысь ӧти, Н. В. Шелгунов, аслас казьтылӧмъясын гижис: «Россия быттьӧ садьмис нэмӧвӧйся узьӧмысь... Ставӧн садьмисны, ставныс кутісны думайтны да ставнысӧ шымыртіс критическӧй настроение...» Выль видзӧдласъяс паськалісны и студентъяс пӧвстын. Университетын вӧлі уна студенческӧй кружок, но Георгий кӧть ни ӧти кружокӧ эз пыр, критическӧй сёрниассӧ кывзіс. Сылӧн вежӧрын заводитісны поздысьны демократическӧй мӧвпъяс. 1855 вося ноябрын гижӧм кывбурын Лыткин чуксаліс:

Тырмас узьны коми йӧзӧй!
Важ олӧмсьыд орӧдчы,
Тырмас узьны...

Ассьыс народсӧ, коми войтырӧс, Георгий Лыткин чуксаліс восьлавны бурджык олӧмлань. Тайӧ кывбурыс колис йӧзӧдтӧм, но сійӧ петкӧдліс миян земляк вежӧрын выль видзӧдласъяслысь чужӧм-сӧвмӧм. Збыль демократӧн сійӧ сэки эз на ло.

Разночиннецлӧн-майшасьӧмыдъясьӧм мыйкӧ дыра кежлӧ бӧрыньтчис. Сійӧ ставнас сетчис научнӧй уджлы.

С. КАНЕВ,
исторической наукаясса
доктор, профессор.

(Водзӧ лоӧ на).

„Мынтысьтӧг“

ВЬЕТНАМ ДАСЬ БЕРГӦДНЫ АССЬЫС УДЖЙӦЗСӦ. ДАСЬӦСЬ-Ӧ МИ БОСЬТНЫ СІЙӦС?

Ханойса ӧти институтын вьетнамскӧй кывлӧн курсъяс. «Часысь 3 доллар», — шуӧ меным рочӧн бура сёрнитысь профессор. «Прӧститӧй, — шуа ме, — став сертыс, ті велӧдчинныд СССР-ын. И тіянсянь сэні сідзжӧ босьтісны куим долларӧн урокысь? И тайӧ керкасьыс, кодӧс стрӧитӧма миян отсӧгӧн, сідзжӧ мынтысьӧма долларъясӧн?» — «Но и мый нӧ, — ньӧти эз шай-паймун мекӧд сёрнитысь. — Абу ӧмӧй кад сӧвмӧдны миянлысь йитӧдъяс нормальнӧй подув вылын? Мыйла миянлы тіянӧс велӧдны дон босьттӧг, мукӧдыс кӧ ставныс мынтысьӧны?» Меным воча шуны вӧлі нинӧм: сійӧ дзик прав.

Мый нӧ, кутам артасьны. Выль во кежлӧ миян страналы Вьетнамлӧн уджйӧзыс лоас 10 миллиард шайт.

Кыдзи артмис вьетнамскӧй уджйӧзыс? Видзӧдлам лыдпасъяссӧ тайӧ пятилетка вылӧ. Вьетнамлы миян став отсӧгным ӧні артавсьӧ 8,7 миллиард шайт. На пиысь 150 миллионыс — мынтысьтӧм отсӧг. Дерт, тайӧ зэв буртор юксьыны ичӧтджык воккӧд аслад озырлунӧн да дзоридзалӧмӧн. Тайӧ милӧстя да святӧй делӧ, гортад кӧ ставныс пӧтӧсь да дзоньвидзаӧсь. Но пола, миян вписьтыс сы йылысь, кыдзи кӧнкӧ страиаысь бокын ми стрӧитам дон босьттӧг дворецъяс, больничаяс да университетъяс, талунъя лыддьысьысьяслысь оз чужты радлун. Да и «мынтысьтӧм отсӧгыс» Вьетнамкӧд миян йитӧдъясын оз босьт весиг кык процент.

Кык миллиард кымын шайт видзӧма гырысь индустриальнӧй проектъяс збыльмӧдӧм вылӧ. Татчӧ пырӧ оборудование, стройматериал. Вьетнамын уджалысь миян специалистъяслы удждон. Ас кадӧ ми лӧсьӧдім Вьетнамын дзонь отрасльяс. Пример вылӧ, миян отсӧгӧн вӧлі стрӧитӧма Хоабиньскӧй ГЭС да Фалай ТЭС. Тайӧ сетіс позянлуи ӧдйӧ сӧвмӧдны видз-му овмӧс, да кык воӧн Вьетнам лоис медуна рис вузалысь странаясысь ӧтиӧн. Страна тырвыйӧ могмӧдӧ асьсӧ электроэнергияӧн, оз паныдасьлыны сьӧкыдлунъяс ва сетӧмын. Тані миян отсӧгысь лоис ыджыд пӧльза.

Но со сулалӧ Ханойын керкаяс стрӧитан комбинат. Столицаысь жӧ ме эг на аддзыв ни ӧти башеннӧй кран. Тӧдса, мый гырысь панельясысь керка кыпӧдӧм сувтӧ тані куим пӧв донаджык местнӧй кирпичысь, ки помысь, бамбукысь стрӧитчӧм серти. Некодлы оз ков и железобетоннӧй шпалъяс вӧчан заводлӧн продукцияыс. Оз тыр выиӧрӧн уджав сӧмын на кольӧм во эштӧдӧм дизельнӧй двигательяслӧн завод. Пӧдса судоремонтнӧй...

Ставыс тайӧ тӧдса. И тані вӧлистн гӧгӧрвоан, мый миян чиновник экономикасянь — интернационалист. Сылы веськодь, кытчӧ гуавны сьӧмсӧ — Прикаспийскӧй низменностьын либӧ Кыулонг равнинаын. Кӧть эськӧ тайӧ сьӧмсӧ ми быттьӧкӧ и эг вошӧй. Найӧс вӧлі сетӧма Вьетнамлы кредитӧн да гижӧма кыдзи уджйӧз.

Тайӧ пятилеткаын медся ыджыд кредит жӧ торйӧдӧма миянлысь товарооборот бурмӧдӧм вылӧ. План серти Вьетнамӧ миянлы колӧ мӧдӧдны тӧварсӧ нёль сайӧ миллиард шайтӧн унджык сыысь, мыйта ыстасны сэтысь. И тайӧ сьӧмыс сідзжӧ пырас Вьетнамлӧн уджйӧзӧ.

Быттьӧкӧ ставыс лючки: коляс кад, и ми бӧр босьтам ассьыным сьӧмсӧ да ещӧ и процентъясӧн. Но вай видзӧдлам вит воӧн кредитъяс сетӧм йылысь документлӧн бӧръя юкӧнӧ. Сэні 2 миллиард 200 миллион торйӧдӧма рефинансирование вылӧ. Мый тайӧ лоб? А сійӧ, мый буретш матысмӧ кад мынтыны воддза пятилеткаясса кредитъясысь уджйӧзсӧ. Вьетнам жӧ тайӧс вӧчны оз вермы, либӧ оз кӧсйы. И сылы кыв шутӧг — оз, оз киритны уджйӧзсӧ — а сетӧны выль кредит уджйӧзсӧ мынтӧм могысь. Но ӧні сыысь кутасны босьтны оз нин кык, а нёль процент. Мӧд ногӧн кӧ, аслыным уджйӧзсӧ мынтам асланым зептысь на.

Но лышкыд донор, коді тӧрыт на вӧлі зэв збой, талун ачыс ӧдва-ӧдва лолалӧ... И Вьетнам гӧгӧрвоӧ, мый тадзи водзӧ оз вермы кольны. Сійӧ оз соссьы аслас уна миллиард уджйӧзыс да дась мынтӧм йылысь сёрнитчигкежлӧ.

Сэк жӧ некыдз оз позь эскӧдны, мый советско-вьетнамскӧй экономическӧй сотрудничайтӧм вӧлі выгӧдно сӧмын Вьетнамлы. Тырмымӧн видзӧдлыны миян странаӧ вайӧм вьетнамскӧй тӧварлӧн ассортимент вылӧ: каучук, нефть, рис, чай. Мӧд странаысь кӧ, став тайӧ тӧварсӧ ковмис эськӧ ньӧбны валюта вылӧ. Вьетнамкӧд вузасьӧмын ми кажитчам индустриальнӧй государствоӧн. Татчӧ ваян миян тӧварлӧн 30 процентыс — машиностроительнӧй продукция. Асланым, веськыда кӧ, неконкурентоспособнӧй техника вылӧ, кодӧс Вьетнам окотапырысь босьтӧ, ми ньӧбам, пример вылӧ, кофе, кодлӧн килограммыс тані миянлы сувтӧ 1,5 шайт. Артмӧ, мый тайӧ странаыскӧд нормальнӧя вузасьӧм миянлы зэв на ещӧ выгӧднӧ.

Сэсся Вьетнам бӧръя воясас миян экономическӧй йитӧдъясын вӧлі эз нин сӧмын корысьӧн. Странаса экономикалӧн сӧвмӧмыс тӧдчис и поставкаяс вылӧ. Пятилетка заводитчигӧн кӧ быд нёль шайт дон миян тӧвар вылӧ вьетнамскӧйыс воліс сӧмын ӧти шайт дон, то таво миянладорсянь 1 миллиард 200 миллион шайт вылӧ вьетнамсаяслы колӧ мӧдӧдны ассьыныс продукциясӧ 750 миллион шайт дон нин. Та дырйи ми ассьыным кӧсйысьӧмныммӧс (талун тайӧ тыдалӧ нин) ог пӧртӧй олӧмӧ. Вьетнам жӧ ассьыс — вевтыртас.

Ӧти кывйӧн, эм позянлун нинӧм вуж выйӧн жугӧдтӧг водзӧ вылӧ йитӧдъяссӧ лӧсьӧдны бизнеслӧн законъяс серти.

Татшӧм йитӧдъяслы подулыс лӧсьӧдсьӧ нин. Та дырйи миян экономическӧй экспертъяс висьталӧны ассьыныс мӧвпъяссӧ. Ӧти-кӧ, гӧгӧрвоана, мый ӧнія кадӧ водзӧстӧм отсӧг йылысь оз вермы лоны и сёрни. И, ме думысь, вьетнамсаяс, кодъяс бура тӧдӧны миян кризис йылысь, тырвыйӧ вермасны тайӧс гӧгӧрвоны. Мӧд-кӧ, бура артыштны поставкаяс, мӧдӧдны ассьыным тӧварсӧ сы мында жӧ, мыйта воас миянлы. Ӧд миян пытшкӧсса рынок ӧні сэтшӧм гӧль, мый ми ог вермӧй таргайтны сэтысь тӧварсӧ сы вылӧ надеяӧн, мый тайӧ коркӧ бергӧдчас ыджыд водзӧсӧн. Сэсся — миян технической отсӧг мед инмас сӧмын сійӧ стрӧйбаяслы, кодъясӧс колӧ помавны матысса кадӧ. Заводитны выль гырысь стрӧйбаяс, кодъяссянь водзӧссӧ пӧзьӧ виччысьны сӧмын воясмысти, оз позь ӧні ни асланым странаын, ни рубеж сайын. И, медбӧрын, колӧ быродны рефинансирование. Вӧис кад сетны уджйӧз. Шуӧны мынтысян срок — дас во. Кӧть уналы тайӧ кажитчӧ позьтӧмторйӧн. Сёрнитӧны нин, мый локтан вӧын лоӧ мынтӧма медводдза 350 миллионсӧ. Но тайӧ сӧмын на сёрни, уджйӧзлысь ыдждасӧ жӧ абу на сӧгласуйтӧма.

И тані эськӧ зэв лӧсялісстӧчмӧдны ӧти, первой видзӧдлас серти, прӧстӧй вопрос: а коді, збыльысьсӧ, лоӧ вьетнамскӧй уджйӧзлӧн кӧзяинӧн? Быттьӧкӧ эськӧ гӧгӧрвоана — государство. Но, а стӧчджыка? Госплан, минфин, МВЭС? Вӧлӧмкӧ, збыль вылас — некод. Нормальнӧй экономикаа странаясын эм важысянь артмӧм пӧрадок. Кредит сетӧм йылысь решение примитӧ парламент. Сэсся конкретнӧй ведомство босьтӧ банкысь кредит да сетӧ сійӧс мӧд страналы, татшӧм ногӧн, тшӧтш босьтӧ ас вылас сійӧс бергӧдӧм вӧсна кыв кутӧмсӧ. Миян ведомствояс жӧ лӧсьӧдісны кредитъяс разӧдан сэтшӧм система, велалісны чукӧртны «вылісянь» сэтшӧм резолюцияяс, мый асланыс та дырйи абу некутшӧм материальнӧй кыв кутӧм.

Найӧ эськӧ, пӧжалуй, и босьтісны ас выланыс татшӧм кыв кутӧмсӧ. мынтысис кӧ Вьетнам зарнiӧн да валютаӧн. Но тані уджйӧз бергӧдӧм — выль сьӧкыд удж, кӧні колӧны и делӧвӧй сям, и выль ног мӧвпалӧм. Тыдалана туйясысь ӧти зэв бура лӧсялӧ миян странаын мунысь вежсьӧмъяслы. Колӧ юклыны Вьетнамлысь государственнӧй уджйӧзсӧ. Вузавны сійӧс банкъяслы, предприятиеяслы, кооперативъяслы — быдӧнлы, коді кӧсйӧ босьтны. Кредитӧн либӧ аукцион вылын. Сы мындаысь, мыйта сыысь сетӧны.

Ньӧбысьясыс, тыдалӧ, сюрасны. Ӧд ӧнія Вьетнам пыр ёнджыка кыскӧ бизнесменъясӧс. Страна воысь-во пыр ёнджыка йитчас водзын мунысь азиатскӧй государствояскӧд. И сылӧн, коді лэдзас вужъяссӧ тані ӧні, матысса кадӧ нин лоӧ позянлун петны азиатскӧй рынок вылӧ. Вьетнам талун нин лӧсьӧдіс иностраннӧй инвестицияяслы зэв бур условиеяс Асыв-Лунвыв Азияын. Сэсся абу ӧмӧй ышӧдана мӧвпыс сы йылысь, медым лӧсьӧдны тані ӧтувъя предприятиеяс, веськыд йитӧдъяс предприятиеяс да фирмаяс костын.

Мый жӧ инмӧ государствола, сійӧ оз жӧ ворссьы. Сылӧн бюджетӧ пӧшти пыр жӧ воас уджйӧз йылысь кадысла вижӧдӧм бумагаяс пыдди кутшӧмкӧ содтӧд. А делӧас медбӧрын босьтчасны найӧ, кодъяслы тайӧс колӧ вӧлі вӧчны первойсяньыс, — йӧз, кодъяс кужӧны лыддьыны деньга. Тыдалӧ, сӧмын тадзи миян лоӧ позянлун вуджны уджйӧз йылысь сёрнияссянь збыль делӧ.

А. КАБАННИКОВ.

РУБЕЖ САЙЫН
ТАСС • ИАН

ЯПОНИЯ

ТОКИО. Японияса император Акихито

УДЖАВНЫ — РЫТЫВВЫЛӦ

Берлин. Асыввыв Германиыясь естественнӧй наукаяс кузя пӧшти 25 тысяча инженерлӧн да специалистлӧн абу удж, а 85 тысячаӧн уджалӧны дженьдӧдӧм луна график серти. «Лишнӧй специалистъяс» кутасны солны пресс-конференция вылын инженеръяслӧн объединениеысь технической палатаса директор профессор Дагмар Хюльзенберг.

Кыдзи петкӧдлӧ социологической исследование, колӧс

ос вуджöдöны мöд курсö. Учебнöй округса попечитель сылы урчитіс университетскöй стипендия — тöлысьнас 7 шайт эзысь деньга.

1855 воын Петербургö вуджöдісны Казаньса университетысь восточнöй кывъяслысь факультет. Август помын Петербургскöй университетын воссис выль факультет да вöлі котыртöма монголо-калмыцкöй кывъяслысь кафедра. Лыткин чайтіс, мый тайö кадсянь кутасны пыдісянь велöдны сідз шусяна инородецъяслысь кыв, олöм да литература, а сыкöд тшöтш заводитасны и народъяссö югзьöдны (просвещайтны). Думайтіс, мый буретш татшöм мог сувтöдіс правительство.

Лыткин эскис царь-батюшколöн бурлунö. Тайöс сійö петкöдліс 1855 вося февральын гижöм «Коми бöрдкыв Николай Мудрöй кулöм вылö» да «Коми кыввор Александр Николаевич сарство пуксьöм вылö» кывбуръясын. Кыкнан кывбурсö коми да роч кывъяс вылын вöлі йöзöдöма М. И. Глазуновлöн типографияын лэдзöм листовкаясын царскöй цензураöн видзöдлöм бöрын. Автор нимöдіс царьясöс, тöдчöдіс, мый властьсö налы сетöма Енмöн; эскöдіс, мый «ёнмас вежöрыс» царлöн да сійö вайöдас народöс шуда оландырö. Висьтасис Лыткин, мый сійö сёрнитö коми йöз нимсянь да петкöдлö аслас народлысь зільöм-мöвпалöм. Дерт, тайö эз вöв збыль, эз лöсяв народлöн мöвпалöмлы.

Георгий Лыткинлöн 1855 вося кывбуръясын юргöны и мукöд мотивъяс, кодъяс петкöдлöны царь Николай I кувсьöм бöрын общественнöй политическöй видзöдласъяслысь вежсьöм. Помасис реакционнöй режим. Революционно - демократическöй деятельясысь öти, Н. В. Шелгунов, аслас казытылöмъясын гижис: «Россия быттьö садьмис нэмöвöйся узьöмысь... Ставöн садьмисны, ставныс кутісны думайтны да ставнысö шымыртіс критическöй настроение...» Выль видзöдласъяс паськалісны и студентъяс пöвстын. Университетын вöлі уна студенческöй кружок, но Георгий кöть ни öти кружокö эз пыр, критическöй сёрниассö кывзіс. Сылöн вежöрын заводитісны поздысьны демократическöй мöвпъяс. 1855 вося ноябрын гижöм кывбурын Лыткин чуксаліс:

Тырмас узьны коми йöзöй!
Важ олöмсьыд орöдчы,
Тырмас узьны...

Ассьыс народсö, коми войтырöс, Георгий Лыткин чуксаліс восьлавны бурджык олöмлань. Тайö кывбурыс колис йöзöдтöм, но сійö петкöдліс миян земляк вежöрын выль видзöдласъяслысь чужöм-сöвмöм. Збыль демократöн сійö сэки эз на ло.

Разночинецлöн-майшасьöмыдъясьöм мыйкö дыра кежлö бöрыньтчис. Сійö ставнас сетчис научнöй уджлы.

С. КАНЕВ,
исторической наукаясса доктор, профессор.

(Водзö лоб на).

вермы, либö оз көсйы. И сылы кыв шутöг — оз, оз киритны уджйöзсö — а сетöны

ассьыс — вевтыртас.

Оти кывйöн, эм позянлун нинöм вуж выйöн жугöдтöг

ведомство босьтö банкысь кредит да сетö сійöс мöд страналы, татшöм ногöн,

уджноз йылысь сернияссянь збыль делöб.

А. КАБАННИКОВ.

РУБЕЖ САЙЫН
ТАСС • ИАН

ЯПОНИЯ

ТОКИО. Япониясa император Акихито официальнöя пуксис престол вылö, коді Японилын вуджö наследство серти поколениысь поколениеö. Öніа монарх босьтіс тронсö аслас батьтысь, император Сиовалысь (Хирохито), коді кувсис 1989 вося январын 60 воысь дырджык веськöдлöм бöрын.

Öніа церемониыс вöлі збылысь вöвлытöм. Японскöй монарх пуксис престол вылö войпабöрся конституция серти, коді вежис императорлысь статуссö. Тайöз сійöс почитайтісны кыдзи «ловъя Енмöс». Конституция вочис сійöс «государстволöн символöн да народлöн öтувъялунöн».

Став история чожöн престол вылö лэптöмыс, кодöс шуисны «Сокуи-но рей», медводдзаысь вöлі Токиоын. Водзаясис пыр мунлісны важся японскöй столица Киотоын, кытысь тавося майын военнöй вертолётъясöн вайисны кык трон: императорлы да императрицалы.

Традиционнöй паськöмöн 56 арöса император Акихито да императрица Митико участвуйтісны важся синтоистскöй обрядъясын. Император висьталіс дженьыдик тронной речь.

«Сокуи-но рейын» участвуйтіс 2.500 кымын гость, па лыдын 158 странаысь, а сідзжö международнöй организацияысь витсё кымын ыджыд чина морт. На пыын вöлі и СССР-са Верховнöй Сöветысь Председатель Анатолий Лукьянов.

СНИМОК ВЫЛЫН: император Акихито церемониальнöй паськöмöн.

(ТАСС-лöн фотохроника).

БАРА ШЫЗИСНЫ МЯТЕЖНИКЪЯС

(«НЬЮ-ЙОРК ТАЙМС» ГАЗЕТЫСЬ)

«Никарагуаса президент Виолета Барриос де Чаморролöн уджыс оз кут кажитчыны сы дор сулалысь уна крестьяналы. Та вöсна бара кыпöдöны юрсö страна войвыса гöраясын мятежникъяс.

«Тайö — бомба, кодлöн взорвитчöм могысь тырмымöн öти би кинь», — шуис Роберто Феррей, беженецъяслöн делöяс кузя Никарагуанскöй институтса директор. — Тайö правительственнöй ведомствоыс зілис торйöн овмöдны беженецъясöс да вöвлöм контрасöс, но паныдасис гырысь сьöкыдлунъясöн.

Вöвлöм мятежникъяс эляньöны сы вылö, мый Чаморролöн правительство вывті унатор лэдзö вочны власть дорысь вештöм сандинистъяслы да öнöдз эз пöрт олöмö көсйысьöмъяссö, кодъясöс сетіс контраслы найöс оружие пуктыны коригöн. Тайö дöзмöмыс бара вермас тшöктыны уна тысяча вöвлöм мятежниклы босьтны оружие да мунны гöраясö.

«Обстановкаыс зэв омöль, — шуис Энрике Селайя, вöвлöм контраслöн командиръясысь öти, — Помкаясыс, мый вöсна найö коркö мунісны джунглиö, эмöсь и öні. Уна группировкаса командир, кодъяслöн веськöдлöм улын 100—120 да унджык морт, висьтавліс меным, мый найö дасьöсь бöр заводитны война».

Татшöм грöзитчöмъяссö позьö кывны Никарагуаын пöшти быд политической дискуссияын. Сэк жö öткымын дипломат быттьö оз кыв найöс. «Никарагуанецъяс радейтöны ставсö содтавны личкöм могысь», — шуис Роберто Меньендес, контрас демобилизуйтöм кузя американскöй государствояслöн организацияöн лöсьöдöм программаса администратор.

Вöвлöм контрасöн веськöдлысьяс висьталöны, мый на дор сулалысьяс чувствуйтöны асьныс эновтöмаöн да чайтöны, мый правительство видзöдö на вылö кыдзи обществолöн социальнöй шыблас вылö. Найö эляньöны, мый раненöйяслы пöшти оз сетны медицинскöй отсöг, а дöваяс да сиротаяс öнöдз оз босьтны пенсияяс да льготаяс, кодъясöс вöлі артыштöма демобилизуйтöм йылысь соглашениеын.

Оскар Собальварро Гарсиа, коді гражданскöй война дырйи вöлі тöдса кыдзи «команданте Рубен» да кодöс неважöн бöрйисны мятежникъяслöн директоратса президентöн, лыддьö, мый öні кежлö 4 тысяча гöгöр вöвлöм повстанецлы сетöма 140 тысяча кымын акр му. Но, сылöн кывъяс серти, правительство эз на юк 560 тысяча акр му 8 тысяча мукöд вöвлöм партизанлы да эз решит, мый вочны ещö 5.800 никарагуанецкöд, кодъяс висьталöны, мый сандинистъяс мырддисны налысь мусö закон торкöмöн.

«Правительство торкис пöшти став соглашениеяссö, кодъясöс сійö кырымаліс», — шуис Оскар Собальварро Гарсиа.

Рытыввыса дипломатъяс да Никарагуаса чина йöз висьталöны: воды беженецъясöс да вöвлöм мятежникъясöс медводз дöзмöдіс сійö, мый В. Барриос де Чаморро да сылöн отсасьысьяс могмöдісны сандинистъяслысь уна корбм национальнöя миритчöмлы отсöг сетöм кузя».

УДЖАВНЫ — РЫТЫВВЫЛÖ

Берлин. Асыввыв Германияысь естественнöй наукаяс кузя пöшти 25 тысяча инженерлöн да специалистлöн абу удж, а 85 тысячаöн уджалöны дженьдöдöм луна график серти. «Лишнöй специалистъяс» кутасны содны и водзö. Торйöн нин сьöкыд аддзыны удж электронной, химической да машиностроительнöй промышленностьса инженеръяслы да техникъяслы. Та йылысь юбртіс журналистъяслы Берлинын пресс-конференция вылын инженеръяслöн объединениеысь технической палатаса директор профессор Дагмар Хюльзенберг.

Кыдзи петкöдлö социологической исследование, кодöс нуöдісны вöвлöм ГДР-ын, юалöм 30 процентысь унджык инженерыс да техникыс дасьöсь мунны уджавны Германиялöн рытыввыв юкнö. Найöс ышöдö та вылö и ыджыдджык удждон.

БОЛГАРИЯЫН ЛОЁМТОРЪЯС

София. Болгарияса асыввойвылын көсйисны котыртны «Разградскöй болгарскöй республика», кодлöн эськö центрöн лоис Разград кар. Тайöс страна президент Ж. Желев донъялісь кыдзи антиконституционнöй да антинациональнöй петкöдчöм.

Ноябрь 23 лунö телевидение пыр сёрнитігöн государствоöн веськöдлысь шуис, мый татшöмторйыс вермас лоны трагическöйöн. Тайö лоö Болгариялöн национальнöй суверенитет да территория вылö усьласьöмöн.

Ж. Желев корис став политической партияясöс да общественнöй организацияясöс мыжавны Разградын лобмторъяссö да висьтавны восьсöн, мый таршöмторсö оз ло лэдзöма водзö, кöть кутшöмöсь эз вöвны политической да этнической помкаяс. Лöсявтöм политической моръяс да конфликтъяс колö решайтны конституционной средствоясöн, индіс президент.

* * *

Болгарскöй парламентын гусьöн гöлöсуйтöмöн странаын водзö колис А. Луканов-лöн правительство. 400 депутат пиысь паныд гöлöсуйтіс 159. Правительствоöс вештöм йылысь вопрос вöлі сувтöдöма ноябрь 22 лунö демократической вынъяслöн союзысь (СДС) парламентарийясöн. Налöн заявлениеын индыссис, мый социалистъяслöн öніа кабинет да сыöн веськöдлысь оз вермыны нуöдны странаын демократической вежсьöмъяс, быröдны тоталитарнöй структураяс, пыртны экономической реформаяс. Заявлениеын индыссис сідзжö, мый «правительство оз көсйы мыждыны странаöс ло лэдзöма водзö, кöть кутшöмöсь эз вöвны политической да этнической помкаяс. Лöсявтöм политической моръяс да конфликтъяс колö решайтны конституционной средствоясöн, индіс президент.

* * *

Болгарскöй парламентын гусьöн гöлöсуйтöмöн странаын водзö колис А. Луканов-лöн правительство. 400 депутат пиысь паныд гöлöсуйтіс 159. Правительствоöс вештöм йылысь вопрос вöлі сувтöдöма ноябрь 22 лунö демократической вынъяслöн союзысь (СДС) парламентарийясöн. Налöн заявлениеын индыссис, мый социалистъяслöн öніа кабинет да сыöн веськöдлысь оз вермыны нуöдны странаын демократической вежсьöмъяс, быröдны тоталитарнöй структураяс, пыртны экономической реформаяс. Заявлениеын индыссис сідзжö, мый «правительство оз көсйы мыждыны странаöс национальнöй катастрофаöдз вайöдысьясöс».

Заседание вылын сёрнитігöн А. Луканов вештіс уна мыж, кодъясöс лыддьöдлöма оппозициялöн заявлениеын.

ЧСФР

Чехо-Словацкöй парламентлöн кыкнан палатаысь иностраннöй делöяс кузя комитетъяс ошкисны ЧСФР-са президент Вацлав Гавеллысь решение, медым Саудовскöй Аравияса правительстволöн корбм серти мöдбдны сэтчö химической оружиеысь дорйысьöм кузя специалистъясöс.

183 морта отряд, кодлы сетöма став колана техника да снаряжение, дась сетны медводдза отсöг, Персидскöй залив зонаын кö лоб используйтöма химической оружие.

СНИМОК ВЫЛЫН: грузöвöй автомашинаяс, кодъяс мунасны Саудовскöй Аравияö.

(ТАСС-лöн фотохроника).

«ЮГЫД ТУЙЫН» — ЧЕТВЕРГӦ

Коми республикаса культураын, искусствоын, наукаын да производство вылын уджалӧны ыджыд таланта уна войтыр, пуктӧны тӧдчана пай Войвыв водзӧ сӧвмӧмӧ. «Югыд туйса» журналистъяс шуисны корлыны кодсюрӧбс на пиысь редакциялӧ. И со кольӧм четвергӧ, ноябрь 22 лунӧ, волісны гӧстьяс — композитор А. Рочев, республикаысь музыкальнӧй театрса сьылысь М. Быстрова да скрипкаӧн ворсысь Н. Люшина.

А. Рочевлысь юалісны, мый кыскис сійӧс музыкаӧ, кутшӧм произведениеяс ӧні гижӧ.

— Ар витсянь кымын заводитӧ ворсны «хромкаӧн», первой аслым вӧлі «нязга», а сэсся, кор ыджыдджык нин лоі, кутісны корлывлыны и праздникъяс дырйи йӧзсӧ гажӧдны. Зэв окотапырысь вӧлі вотлывла. Видзӧдлан, кыдзи тэнӧ кывзӧны, и кӧсйыссьӧ став сямтӧ пуктыны. Гудӧккӧд сэсся эг нин торйӧдчыв. Школа помалӧм бӧрын пыри велӧдчыны Сыктывкарса музыкальнӧй училищеӧ. Сэсянь и заводитчис искусствоӧ туйыс.

— Тіян уна сьыланкыв лӧсьӧдӧма И. Куратовлӧн кывбуъяс вылӧ, кодъяс тӧдсабсь музыка радейтысьяслы...

— Ме думысь, Иван Куратовлӧн поэзияыс матысса быд коми мортлы, коді збыльысь радейтӧ ассьыс чужан мусӧ, зільӧ кывны сылысь аслыспӧлӧс горсӧ. Со и кӧсйыссьӧ кыдзкӧ пырӧдчывны сылӧн пыді вежӧсӧ, корсьны сӧмын сылы лӧсялана шыяс.

Дерт, композиторлӧн эм уна сьыланкыв и мукӧд коми, роч да весиг Венгрияса гижысьяслӧн кывбуръяс вылӧ, но «Куратовкӧд» сійӧ и водзӧ на кӧсйӧ уджавны. Неважӧн А. Рочев лӧсьӧдіс Коми мулысь гимн, кодӧс вӧзйис жюрилы.

Дас ӧти во сайын, Астраханьса консерватория помалӧм бӧрын, локтіс уджавны республикаса музыкальнӧй театрӧ Майя Быстрова. И первойсяньыс заводитіс сьывны операясын.

— Кольӧм кадӧн лоі нин ворсӧма 50 спектакльын, — шуӧ Майя Васильевна. — Бытьӧ и опыт нин эм, а кор петаи сцена вылӧ, майшасян садь воштытӧдзыд. Век ӧд кӧсйыссьӧ, мед тэнӧ мукӧд дорысь ӧнджыка кывзісны (сералӧ). Уджыс театрын меным сьӧлӧм серти. Торйӧн нин окота коми артистъяслысь мукӧд вӧсна тӧждӧ пасйыны, бур сьӧлӧмаӧсь найӧ, оз кужны да оз и кӧсйыны вылӧ пуксьыны. Век дась сетны кутшӧмкӧ отсӧг миянлы ӧнія главнӧй режиссёр И. П. Бобракова. И ми, мӧд кывъя йӧз, зілям бурджыка тӧдны тіянлысь зэв мыла, аслыснога мича гора кывнытӧ, В. Чисталевлы сиӧм концерт дырйи мед сьылі комиӧн А. Рочевлысь сьыланкыв, кодӧс сійӧ гижис поэтлӧн кывбур вылӧ. Эскаңныд, кутшӧм тайӧ вӧлі меным экзамен. (Ыджыда ышловзьӧ). Тӧлысь чӧж велӧдчи сьывны, мед эськӧ меңӧ гӧгӧрвоисны.

— Окмыс арӧсаӧн локті Шошка сиктысь Сыктывкарӧ да пыри музыкальнӧй школаӧ, — пырис тшӧтш сёрниӧ Н. Люшина. — Кызь во чӧж лоі велӧдчӧма. И пӧшти сы дыра нин уджала музыкальнӧй театрын, ворса скрипкаӧн. А чуйдӧдысьнас вӧлі менам ыджыдджык вокӧй — композитор А. Рочев. Концертъяс дырйи тшӧкыда ворса сылысь лӧсьӧдӧмторъясоӧ. Кыдз шуасны, ставыс эськӧ бур, да вот миян вылӧ, культураса уджалысьяс вылӧ, ыджыд чина йӧз видзӧдӧны веськодя: оланінъяс оз сетны, нажӧтка вывті ичӧт, а содтӧм йылысь сёрниыс ныр кыссьӧ. Долыд овлӧ сӧмын сэк, кор йӧзкӧд папыдасьлан — век нин кӧть кывнасьыс да кутыштасны.

М. Быстрова сьылі А. Рочевлысь «Войвылӧ» сьыланкыв, а Н. Люшина ворсіс скрипкаӧн. А. Рочев козьналіс редакцияса уджалысьяслы буклетъяс.

Л. ЛЫТКИН.

В. ЯЧМЕНЕВЛОН синмок вылын: М. Быстрова (шуйгавылас), А. Рочев да Н. Люшина.

ШВЕЦИЯЫН РАД МАЧА ХОК

Стокгольмсянь 400 километр войвыльнджык эм Сундсвалль кар. Неважӧн сэтысь Сыктывкарӧ воліс «Сэроккер» бэнди-клуб. Сэтчӧс тренеркӧд, Рольф НЫБЕРГКОД мача хоккей кузя международнӧй турнир дырйи сёрнітіс газетлӧн внештатнӧй корреспондент Николай ПОТОЛИЦЫН.

— Рольф, кутшӧм тшупӧд вылын тіян клубныд? И нӧшта, кыдзиджык котыртӧма шведскӧй бэндисӧ дзоньнас странаын?

— Медвылыс судтаас — 16 клуб. Юкӧма найӧс кык пельӧ: «Войвыв» да «Лунвыв». Первойсӧ группаяс пытшкын мунӧны кык кытшӧн ордйысьӧмъяс. Быд клуб ворсӧ 14-ысь. Сы бӧрын медбур нёль лунвывса да нёль войвывса клубъяс ӧтувтчӧны «Элита» группаӧ. Найӧ ворсӧны ас костаныс ӧтчыдысьӧн. Тадзи жӧ ворсӧны ас костаныс омӧльджык кӧжъямыс клубыс.

Сэсся слабджыкъяслӧн чемпионатыс помасьӧ. Медся слабыс вуджӧ первой дивизионӧ. А клуб, кодлӧн дас витӧд места, ордйысьӧ первой дивизионса мӧд клубкӧд, кодлы мӧд во, вермас кӧ, ворсны высшӧй дивизионын жӧ.

А кӧкъямыс медъёи клуб водзӧ нуӧдӧны тышсӧ. Ас костаныс ӧтчыдысь ворсӧм бӧрти найӧс юклӧны кыкӧнкыкӧн олимпийскӧй система серти. Четвертьфиналъяс да полуфиналъяс мунӧны кык вермӧмӧдз. Ковмас кӧ коймӧдысь ворсны, ордйысьӧны сійӧ карас, кытысь клубыс чукӧртіс унджык очко 21 ворсӧм бӧрын. Финалын сӧмын ӧтчыдысь ворсӧны. Та вӧсна сійӧ мунӧ Стокгольмын.

Артмӧ сідз, мый чемпионлы колӧ петавны йи вылӧ, 26-ысь либӧ 28-ысь.

Первой дивизионын — 40 клуб. Кольӧм сезонын миян «Сэроккер» петіс аслас зонаын медбӧръя местаӧ да мукӧд нӧшта 5 клубкӧд лэччис мӧд дивизионӧ. Став дивизионсӧ кӧ лыддьыны, «Сэроккер» ӧні кӧнкӧ квайтымынӧд клуб шведскӧй бэндиын.

— Кывлі, мый шведъяс шӧбны: «Ми абу любительяс, но и абу профессионалъяс».

— Абу тадзи. Ми ставным — любительяс. Быд ворсысь шведскӧй бэндиын уджалӧ либӧ велӧдчӧ. Шведъяслӧн мирса спортын гырысьӧсь вермӧмъясыс. Став спортсменыс кӧ лоас профессионалӧн, коді кутас уджавны ичӧтик Швецияын? Со и ме тренер, а уджала электростанцияын, веськӧдла цехӧн. Дерт, эмӧсь ӧтка «профияс». Шуам, миян бэндиын ворсӧны Ломанов, Пашкин да наысь кындзи некымын нималана финскӧй спортсмен.

— Тіян станцияныд абу-ӧ атомнӧй? Кыдзи шведъяс донъялӧны найӧс?

— Миян карын абу атомнӧй станцияыс. Но тіян Чернобыльыд мианлысь Сундсвалльнымӧс Швецияын медся ёна «курччис». Ӧні и миян карса, и став Швецияса олысьяс полӧны весиг «атом» кывсьыс. Шведъяс оз кӧсйыны мупытшкӧсса атомнӧй взрывъяс Новӧй Земля дінс вылын. Вӧлі нуӧдӧма референдум. Сы бӧрын миян парламент шунс дзикӧдз сувтӧдны Швецияын медбӧръя АЭС-сӧ 2016 воын.

— Коді «вердӧ» тіянлысь клубтӧ?

— Швецияын уджалӧ став спортсменыс уна сикас фирмаын. Налы (фирмаяслы) овлывлӧ дзескыд. И быд фирмалы колӧ бур реклама. А сыысь сійӧ мынтӧ уна

КЫК ТУР БӦРЫ

МАЧА ХОККЕЙ КУЗЯ странаса чемпионатын водзын куим команда. «Сибсельмаш», «Салны» да «Зоркий» командаяслӧн кыкысь ворсӧм бӧрын чукӧрмис нёль очкоён. Новосибирскса да Абаканса хоккеистъяс кӧ кыкнанысьсӧ ворсісны гортас, то Красногорскса спортсменъяс вермисны гӧстьын. Вӧскресеньюӧ Хабаровскын «Зоркий» вермис местнӧй армеецъясӧс 7 : 5 тшӧтӧн. Ноябрь 25 лунӧ вӧлі ещӧ кык матч. «Динамо» (Москва) сей — «Водник» — водитіс ӧнія турнирысь чемпион Москваса Сійӧ кыкнанысьсӧ вор

Ноябрь 24 лунӧ «С Кемеровоын «Кузбасс Матчыс помасис 2 : 2 27 лунӧ Сыктывкарса ворсӧны Хабаровскын.

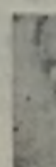

УЧЁНӦЙЯС

Декабрын коми литература радейтысьяс кутасны пасйыны кык ыджыд праздник — нималана учёнӧй финно-угровед В. И. Лыткинлӧн (Илля Васьлӧн) чужан

Уна интересной документ эм и В. А. Молодцов йылысь. На лыдын — сылӧн научнӧй статьяяс, Молодцовлӧн «Социальнӧй терминъяслӧн

ШВЕЦИЯЫН РАДЕЙТӦНЫ МАЧА ХОККЕЙ

Стокгольмсянь 400 километр войвылынджык эм Сундсвалль кар. Неважӧн сэтысь Сыктывкарӧ воліс «Сэроккер» бэнди-клуб. Сэтчӧс тренеркӧд, Рольф НЫБЕРГКӦД, мача хоккей кузя международнӧй турнир дыріи сёрнітіс газетлӧн внештатнӧй корреспондент Николай ПОТОЛИЦЫН.

— Рольф, кутшӧм тшупӧд вылын тіян клубныд? И нӧшта, кыдзиджык котыртӧма шведскӧй бэндисӧ дзоньнас странаын?

— Медвылыс судтаас — 16 клуб. Юкӧма найӧс кык пельӧ: «Войвыв» да «Лунвыв». Первойсӧ группаяс пытшкын мунӧны кык кытшӧн ордйысьсӧмъяс. Быд клуб ворсӧ 14-ысь. Сы бӧрын медбур нёль лунвывса да нёль войвывса клубъяс ӧтувтчӧны «Элита» группаӧ. Найӧ ворсӧны ас костаныс ӧтчыдысьӧн. Тадзи жӧ ворсӧны ас костаныс омӧльджык кӧкъямыс клубыс.

Сэсся слабджыкъяслӧн чемпионатыс помасьӧ. Медся слабыс вуджӧ первой дивизионӧ. А клуб, кодлӧн дас витӧд места, ордйысьӧ первой дивизионса мӧд клубкӧд, кодлы мӧд во, вермас кӧ, ворсны высшӧй дивизионын жӧ.

А кӧкъямыс медъёл клуб водзӧ нуӧдӧны тышсӧ. Ас костаныс ӧтчыдысь ворсӧм бӧрти найӧс юклӧны кыкӧнкыкӧн олимпийскӧй система серти. Четвертьфиналъяс да полуфиналъяс мунӧны кык вермӧмӧдз. Ковмас кӧ коймӧдысь ворсны, ордйысьӧны сійӧ карас, кытысь клубыс чукӧртіс унджык очко 21 ворсӧм бӧрын. Финалын сӧмын ӧтчыдысь ворсӧны. Та вӧсна сійӧ мунӧ Стокгольмын.

Артмӧ сідз, мый чемпионлы колӧ петавны йи вылӧ. 26-ысь либӧ 28-ысь.

Первой дивизионыя — 40 клуб. Кольӧм сезонын миян «Сэроккер» петіс аслас зонаын медбӧръя местаӧ да мукӧд нӧшта 5 клубкӧд лэччис мӧд дивизионӧ. Став дивизионсӧ кӧ лыддьыны, «Сэроккер» ӧні кӧнкӧ квайтымынӧд клуб шведскӧй бэндын.

— Кывлі, мый шведъяс шӧбны: «Ми абу любительяс, но и абу профессионалъяс».

— Абу тадзи. Ми ставным — любительяс. Быд ворсысь шведскӧй бэндиын уджалӧ либӧ велӧдчӧ. Шведъяслӧн мирса спортын гырысьӧсь вермӧмъясыс. Став спортсменыс кӧ лоас профессионалӧн, коді кутас уджавны ичӧтик Швецияын? Со и ме тренер, а уджала электростанцияын, веськӧдла цехӧн. Дерт, эмӧсь ӧтка «профияс». Шуам, миян бэндиын ворсӧны Ломанов, Пашкин да наысь кындзи некымын нималана финскӧй спортсмен.

— Тіян станцияныд абу-ӧ атомнӧй? Кыдзи шведъяс донъялӧны найӧс?

— Миян карын абу атомнӧй станцияыс. Но тіян Чернобыльыд миянлысь Сундсвалльнымӧс Швецияын медся ёна «курччис». Ӧні и миян карса, и став Швецияса олысьяс полӧны весиг «атом» кывсьыс. Шведъяс оз кӧсйыны мупытшкӧсса атомнӧй взрывъяс Новӧй Земля діяс вылын. Вӧлі нуӧдома референдум. Сы бӧрын миян парламент шуис дзикӧдз сувтӧдны Швецияын медбӧръя АЭС-сӧ 2016 воын.

— Коді «вердӧ» тіянлысь клубтӧ?

— Швецияын уджалӧ став спортсменыс уна сикас фирмаын. Налы (фирмаяслы) овлывлӧ дзескыд. И быд фирмалы колӧ бур реклама. А сыысь сійӧ мынтӧ уна сьӧм. Шуам, кутшӧмкӧ бурджык ворсысьлысь фирмасӧ, кӧні сійӧ уджалӧ, паськыджыка тӧдӧны. Сідзкӧ, тайӧ фирмаыслӧн кокньыдджыка разалӧ тӧварыс. Сійӧ и мынтӧ клубыслы. Да и государство налогъяс отсӧгӧн ёна кокньӧдӧ сэтшӧм фирмаясӧс, кодъяс сетӧны сьӧм спортлы. Карса муниципалитет сідзжӧ ёна отсалӧ. Быд швед — патриот. Быдӧн на пиысь кӧсйӧ, медым налӧн клубыс вӧлі мичаджык да ёнджык.

— А кыдн ті асьныд оланныд?

— Менам зэв мича да бур гӧтыр. Эм кык челядь: Ньывлы 17 арӧс да пилы 14 арӧс, коді тшӧтш ворсӧ бэнди клубын. Эм патера, квайт олан жыръя 140 квадратнӧй метр ыджда.

— А дача эм?

— Оз ков. Менам эм машина да фургона прицеп. Семьяын радейтам автотуризм. Ветлӧдлам шойччыны мича вӧр-ваті. Скандинавияын восьса границаяс. Ветлім нин, гашкӧ, быд пельӧсӧ. Тӧвнас шойччан лунъясӧ тэрмасям лыжиӧн карсайса вӧрӧ.

— Уна сӧветскӧй специалист пасйӧ, мый «Строитель» шведскӧй клуб моз ворсӧ. А ті мый шуанныд?

— Ньӧти оз. Тіян клубныд — аслыссикас сӧветскӧй команда. Ме аддзывла шведскӧй элита-клубъяслысь ворсӧмсӧ, а тані тӧдмаси свердловскӧй СКА-кӧд да «Строителькӧд». Верма шуны, мый тайӧ командаяслӧн ворсан сямыс бурджык миян элитаӧ пырысь командаяс серти.

Миян ворсысьяслы тайӧ турнирыс лоис ыджыд школаӧн. Тэрыба котравны, татшӧм ӧдйӧ мӧвпавны — ставсӧ тайӧс миян ворсысьяс аддзылісны медводдзаысь.

— Ёна-ӧ тіян зонъяс мудзисны?

— Ӧдва кокъяссӧ кыскалӧны. «Мыжаӧсь» тіян роч нывъяс, кодъяс сэтшӧм ёна йӧктӧдісны миянӧс дискотека дырйи. Ӧд ми тшӧтш и шойччим.

— Гашкӧ, йӧктінныд и коми аньяскӧд?

— Кыдз тіянлы шуны. Ми оз вермӧй кыв тӧдтӧгыс сёрнитны йӧзыскӧд. Мыйлакӧ тіян том войтыр оз тӧдны английскӧй кыв. Та вӧсна ме эг казяв, кутшӧм сійӧ коми мортыс.

И та бӧрын ме висьталі, мый ачым коми. Да и карас быд коймӧд олысьыс — коми жӧ. Та бӧрын минут дас кымын «интервьюсӧ» менсьым нин босьтіс Рольф Ныберг. Медся ёна шензис сы вылӧ, мый П. Сорокин Комиысь петӧм морт, мый 2.000 гӧгӧр ӧткодь вужъя кыв эм комилӧн да финнъяслӧн.

— Коді тіянлы воӧ сьӧлӧм вылад «Строитель» клубысь?

— Ставныс! Но медся ёна витӧд номер, Павел Франц. Тӧда, мый сійӧ арнас нёльысь ворсіс СССР-са сборнӧй вӧсна. Сы бӧрся видзӧді ёнджыка мукӧдсьыс. Зэв бур ворсысь. Чайта, мый тулыснас сійӧ волас Суомиӧ, мирса чемпионат вылӧ.

— А тіян серти, коді лоас мирса чемпионӧн?

— Кыдзи коді? Дерт жӧ, шведскӧй команда. Ме жӧ швед, патриот (сералӧ).

— Кутшӧм козин ньӧбнныд гортсаясыдлы?

— Ньӧби сӧмын аслым. Со тайӧ ыджыдсьыс-ыджыд пон ку шапкасӧ. Тайӧ медся ыджыд шапка Швецияын. А мый ньӧбны гӧтырлы да челядьлы, ӧнӧдз юрӧс жугла.

Медым не торкны тренерлысь мӧвпъяссӧ, аттьӧалі сійӧс да сідзжӧ СССР-са госкомспортысь переводчик Новицкий ёртӧс.

Рольф Ныберг сетіс ассьыс визитнӧй карточка да корис мӧдӧдны интервьюа газетсӧ гортас.

Юалі, а кыдзи сійӧ кутас лыддьыны. Рольф висьталіс, мый машинанас ветлас Лунвыв Суомиӧ да газетнас пыралас Хельсинкиса университетӧ, кӧні эмӧсь коми кыв тӧдысьяс.

КЫК ТУР БӦРЫН

МАЧА ХОККЕЙ КУЗЯ странаса чемпионатын водзын куим команда. «Сибсельмаш», «Саяны» да «Зоркий» командаяслӧн кыкысь ворсӧм бӧрын чукӧрмис нёль очкоӧн. Новосибирскса да Абаканса хоккеистъяс кӧ кыкнанысьсӧ ворсісны гортас, то Красногорскса спортсменъяс вермисны гӧстьын. Вӧскресенньӧӧ Хабаровскын «Зоркий» вермис местнӧй армеецъясӧс 7 : 5 тшӧтӧн. Ноябрь 25 лунӧ вӧлі ещӧ кык матч. «Локомотив» — «Динамо» (Москва) — 9 : 5, «Енисей» — «Водник» — 5 : 5. Омӧля заводитіс ӧнія турнирсӧ страняса унаысь чемпион Москваса «Динамо». Сійӧ кыкнанысьсӧ ворсис.

Ноябрь 24 лунӧ «Строитель» ворсіс Кемеровоын «Кузбасс» командакӧд. Матчыс помасис 2 : 2 тшӧтӧн. Ноябрь 27 лунӧ Сыктывкарса хоккеистъяс ворсӧны Хабаровскын.

Со кутшӧм командаяскӧд да кор «Строитель» кутас ворсны гортас:

декабрь 3 лун — «Динамо» (Москва), декабрь 6 лун — «Водник», декабрь 12 лун — «Саяны», декабрь 15 лун — «Локомотив», декабрь 18 лун — «Сибсельмаш», декабрь 21 лун — «Кузбасс», декабрь 24 лун — «Динамо» (Алма-Ата), 1991 восл январь 13 лун — «Старт», январь 25 лун — «Зоркий», январь 31 лун — «Североникель», февраль 20 лун — СКА (Свердловск), февраль 23 лун — «Енисей», февраль 26 лун — СКА (Хабаровск).

КУЛӦМДІНЫН

Вузасян центр

Усть-Куломын райпотребсоюзлӧн матӧ дас магазин. Но типӧвӧйыс сӧмын кык. И со сикт шӧрын «Строитель» кооператив заводитіс кыпӧдны вузасян центр. Кык судта стройбаыслӧн доныс ӧти миллион 120 тысяча шайт. Лоӧ кулинарнӧй цех, кафе, кутасны вузасьны промышленнӧй товарӧн, сёян-юанӧн да мукӧдторйӧн.

Вузасян центр индӧма эштӧдны 1992 воын.

Лоп бурджык

Кулӧмдінса автозаправочнӧй станция стройтлісны дас во сайын. Сэки сійӧ бура могмӧдіс шоферъясӧс ломтас-мавтасӧн. Сыктывкар — Усть-Кулом автомагистраль воссьӧм бӧрын лоины кузь очередьяс. Шоферъяс воштӧны уна кад.

Таво «Тиман» кооперативысь Кулӧмдінса участок дзоньталіс автозаправочнӧй станциясӧ. Уджсӧ вӧчисны 150 тысяча шайт дон. Ӧні колонкаяс дорӧ лоп сувтны бурджык. Быд колонкалӧн эм аслас резервуар. АЗС сетӧ содтӧд услугеяс. Тані регыд кутасны примитны важ (уджӧдӧм) ломтас, вежны сійӧс сыль вылӧ. Воссяс и заправитчан колонка ас транспортӧн ветлысьяслы. Дась нин эстакада.

Волісны и Ухтаысь

Усть-Куломскӧй агроснаб нуӧдіс ярмарка. Сы дырйи куим лун чӧж вузасисны видзӧ му овмӧс оборудованиеӧн. Ньӧбасисны районса видз-му озмӧс предприятиеяс, леспромхозъяс, кооперативъяс, торъя йӧз. Ярмарка вылӧ волісны орчча Корткерӧсскӧй районысь да весиг Ухтаысь. Ставсӧ вузалісны 60 тысяча шайт дон. Ярмарка дырйи агроснаблы сетісны заказъяс локтан во кежлӧ.

Вурсьӧны велӧдчысьяс

Синтын эм кык судта быт керка. Сэні сетӧны йӧзлы дасысь унджык услуга. Но райцентрса олысьяс шыӧдчылӧны тшӧтш Усть-Куломса шӧр школаысь мастерскӧно. Найӧ корӧны вурны челядьлы паськом, белльӧ, юбка да с. в. Мастерскӧяс вурсьӧны 10—11 классъясысь нывъяс Т. П. Чаплина веськӧдлӧм улын. Налӧн вурӧмыс сувтӧ 30 процентӧн донтӧмджык КБО-ын серти. Абу лёк и качествоыс. Велӧдчысьяс вурсьӧмысь босьтӧны уджсон. 50 процентсӧ сетӧны школалы.

Дас ӧти во сайын, Астраханьса консерваторий помалӧм бӧрын, локтіс уджавны республикаса музыкальной театрӧ Майя Быстрова. И первойсяньыс заводитіс сьывны операсьын.

— Кольӧм кадӧн дой нин ворсӧма 50 спектакльын, — шуӧ Майя Васильевна. — Быттьӧ и опыт нин эм, а кор петан сцена вылӧ, майшасян садь воштытӧдзыд. Век ӧд кӧсйыссьӧ, мед тэнӧ мукӧд дорысь ӧндыкыв кывзісны (сералӧ). Уджыс театрын меным сьӧлӧм серти. Торйӧн нин окота коми артистъяслысь мукӧд вӧсна тӧждсӧ пасйыны, бур сьӧлӧмаӧсь найӧ, оз кужны да оз и кӧсйыны вылӧ пуксьыны. Век дась сетны кутшӧмкӧ отсӧг миянлы ӧнія главной режиссёр И. П. Бобракова. И ми, мӧд кывъя йӧз, зілям бурджыка тӧдны тіянлысь зэв мыла, аслыснога мича гора чывнытӧ. В. Чисталевлы сиӧм концерт дырйи ме нӧй театрын, ворса скрипкаӧн. А чуйӧдысьнас вӧлі менам ыджыдджык вокӧй — композитор А. Рочев. Концертъяс дырйи тшӧкыда ворса сылысь лӧсьӧдӧмторъяссӧ. Кыдз шуасны, ставыс эськӧ бур, да вот миян вылӧ, культураса уджалысьяс вылӧ, ыджыд чинаа йӧз видзӧдӧны веськодз: оланінъяс оз сетны, нажӧтка вывті ичӧт, а содтӧм йылысь сёрниыс пыр кыссьӧ. Долыд овлӧ сӧмын сэк, кор йӧзкӧд панидасьлан — век нин кӧть кывнаныс да кутыштасны.

М. Быстрова сьыліс А. Рочевлысь «Войвылӧ» сьыланкыв, а Н. Люшина ворсіс скрипкаӧн. А. Рочев козыналіс редакциися уджалысьяслы буклетъяс.

Л. ЛЫТКИН.

В. ЯЧМЕНЕВЛӦН снимок вылын: М. Быстрова (шуйгавылас), А. Рочев да Н. Люшина.

ворсӧм бӧрын. Финалын сӧмын ӧтчыдысь ворсӧны. Та вӧсна сійӧ мунӧ Стокгольмын.

Артмӧ сідз, мый чемпионлы колӧ петавны йи вылӧ. 26-ысь либӧ 28-ысь.

Первой дивизионын — 40 клуб. Кольӧм сезонын миян «Сэроккер» петіс аслас зонаын медбӧръя местаӧ да мукӧд нӧшта 5 клубкӧд лэччис мӧд дивизионӧ. Став дивизионын уджалӧ ставсӧ фирмаын. Налы (фирмаслы) овлывлӧ дзескыд. И быд фирмалы колӧ бур реклама. А сыысь сійӧ мынтӧ уна дӧма референдум. Сы бӧрын миян парламент шуис дзикӧдз сувтӧдны Швециын медбӧръя АЭС-сӧ 2016 вося.

— Коді «вердӧ» тіянлысь клубтӧ?

— Швециын уджалӧ став спортсменыс уна сикас фирмаын. Налы (фирмаслы) овлывлӧ дзескыд. И быд фирмалы колӧ бур реклама. А сыысь сійӧ мынтӧ уна шуны, мый тайӧ командаслӧн вӧрсан сямыс бурджык миян элитаӧ пырысь команда ас серти.

Миян ворсысьяслы тайӧ турнирыс лоис ыджыд школаӧн. Тӧрыда котраны, татшӧм бӧрйӧ мӧвпавны — ставсӧ тайӧс миян ворсысьяс аддзыліны медводдзасьсь.

— Ена-ӧ тіян зонъяс мудзисны?

Новицкий ёртӧс.

Рольф Ныберг сетіс ассьыс визитнӧй карточка да корис мӧдӧдны интервьюа газетсӧ гортас.

Юалі, а кыдзи сійӧ кутас льыддьыны. Рольф висьталіс, мый машинанас ветлас Лунывын Суоми да газетнас пыралас Хельсинкиса университетӧ, кӧні эмӧсь коми кыв тӧдысьяс.

КЫК ТУР БӦРЫН

МАЧА ХОККЕЙ КУЗЯ страналса чемпионатын водзын куим команда. «Сибсельмаш», «Салны» да «Зоркий» командаяслӧн кыкысь ворсӧм бӧрын чукӧрмис нёль очкоӧн. Новосибирскса да Абаканса хоккеистъяс кӧ кыкнанысьсӧ ворсіны гортас, то Красногорскса спортсменъяс вермисны гӧстьын. Вӧскресеньӧ Хабаровскын «Зоркий» вермис местнӧй армеецъясӧс 7 : 5 тшӧтӧн. Ноябрь 25 лунӧ вӧлі ещӧ кык матч. «Локомотив» — «Динамо» (Москва) — 9 : 5, «Енисей» — «Водник» — 5 : 5. Омӧля заводитіс ӧнія турнирсӧ страналса унаысь чемпион Москваса «Динамо». Сійӧ кыкнанысьсӧ ворсіс.

Ноябрь 24 лунӧ «Строитель» ворсіс Кемеровоын «Кузбасс» командакӧд. Матчыс помасис 2 : 2 тшӧтӧн. Ноябрь 27 лунӧ Сыктывкарса хоккеистъяс ворсӧны Хабаровскын.

Со кутшӧм командаякӧд да кор «Строитель» кутас ворсны гортас:

декабрь 3 лун — «Динамо» (Москва), декабрь 6 лун — «Водник», декабрь 12 лун — «Салны», декабрь 15 лун — «Локомотив», декабрь 18 лун — «Сибсельмаш», декабрь 21 лун — «Кузбасс», декабрь 24 лун — «Динамо» (Алма-Ата), 1991 восл январь 13 лун — «Старт», январь 25 лун — «Зоркий», январь 31 лун — «Североникель», февраль 20 лун — СКА (Свердловск), февраль 23 лун — «Енисей», февраль 26 лун — СКА (Хабаровск).

Вурсьӧны велӧдчысьяс

Сиктын эм кык судта быт керка Сэні сетӧны йӧзлы дасысь унджык услуга. Но райцентрса олысьяс шыдчылӧны тшӧтш Усть-Куломса шӧр школаысь мастерскӧйӧ. Найӧ корӧны вурны челядьлы паськом, белльӧ, юбка да с. в. Мастерскӧяс вурсьӧны 10—11 классъясысь нывъяс Т. П. Чаплина веськӧдлӧм улын. Налӧн вурӧмыс сувтӧ 30 процентӧн донтӧмджык КБО-ын серти. Абу лёк и качествоыс. Велӧдчысьяс вурсьӧмысь босьтӧны удждон 50 процентсӧ сетӧны школаліы.

Ӧтувтчисны инвалидъяс

Райцентрын муніс инвалидъясӧн учредительной конференция, бӧрйӧма районной обществоліс вит морта правление. Председательнас лоис Г. М. Борисова. Выль обществоліс райисполком торйӧдіс жыр, телефон. КПСС райком вичмӧдіс мебель.

Районной обществоліс сувтны кок вылас отсалӧны предприятиеяс да организацияяс. Сьӧм торйӧдісны Усть-Куломской сельпо, нарсуд, «Усть-Куломской» совхоз, АПО.

Г. М. Борисова кӧсйӧ котыртны Кулӧмдінын инвалид надомникъяслысь кооператив. Кутасны вочны йӧзлы колана товар, вурны-кыны кӧлуй, сетны бытӧвӧй услуга. Босьтӧм прибыльысь 10 процентсӧ кутасны вуджӧдны инвалидъясӧн районной обществолы.

Н. АЛЕКСАНДРОВ.

УЧЁНӦЙЯС

Декабрын коми литература радейтысьяс кутасны пасйыны кык ыджыд праздник — нималана учёной финно-угровед В. И. Лыткинлӧн (Илля Васьлӧн) чужан лунсянь 95 во да Усть-Сысольскын Коми книжной издательство восьсьӧмсянь да коми кыв вылын медводдза книга — «Лыддьысьны велӧдчан» букварь лэдзӧмсянь 70 во. Колӧ шуны, мый «Лыддьысьны велӧдчан» букварсӧ дасьтыліс В. А. Молодцов, нималана лингвист, медводдза зырянскӧй алфавит лӧсьӧдысь, народной образование Институтлы подув пуктысьясысь ӧти, коми школалы учебникъяслӧн да пособиеяслӧн автор.

Коми АССР-са центральной государственной архивын видзам уна документ, кодъяс кутшӧмкӧ ногӧн висьталӧны В. И. Лыткинлӧн да В. А. Молодцовлӧн олан туй йылысь. Тайӧ документъяснас интересно тӧдмасьны абу сӧмын учёной-исследователяслы, но и коми литература радейтысь став войтырлы.

Илля Васькӧд йитчӧм документъясыс шымыртӧны вель ыджыд кадколаст — 1915—1981 вояс. Татчӧ пырӧны киӧн гижӧм, машинкаӧн печатайтӧм да сідзжӧ типографияын лэдзӧм кывбуръяс, висьтъяс, коми кыв да литература кузя статьяяс, венгерскӧй учёной Д. Р. Фокош-Фукс йылысь, «молодцовскӧй шрифт» йылысь материалъяс...

Уна интересной документ эм и В. А. Молодцов йылысь. На лыдын — сылӧн научной статьяяс, Молодцовлӧн «Социальной терминъяслӧн чужӧм да сӧвмӧм», «Коми да удмурт кывъясын существительнӧйяс да прилагательнӧйяс йылысь,» «Коми кывйын зырянскӧй диалектлӧн фонетика» статьяяс вылӧ кыв туялысь специалистъяслӧн отзывъяс да рецензияяс, учёнӧйлӧн письмӧяс, документъяс. Зэв интересно тӧдмасьны В. Молодцов чойясьлӧн — Антонина Александровналӧн да Мария Александровналӧн вокыс йылысь казытылӧмъясӧн. М. А. Молодцова висьталӧ вокыслӧн бӧръя вояс йывсьыс. Вӧлӧмкӧ, 1938 воын Василий Александровичӧс, сэки Вологодскӧй пединститутса доцентӧс, арестуйтӧмаӧсь кыдзи «народлысь врагӧс». Арест бӧрас пырысьтӧм-пыр жӧ киритӧмаӧсь медводдза коми алфавитсӧ. Учёной кувсис Вылыс Човса лагерын 1940 вося август 31 лунӧ. 1957 воын В. А. Молодцовӧс реабилитируйтісны.

В. И. Лыткинлӧн да В. А. Молодцовлӧн олан туй йывсьыс висьталысь тайӧ документъяснас быдӧн вермас тӧдмасьны Коми АССР-ысь центральной госархивлӧн лыддьысян залын. Миян адрес: **Сыктывкар, Первомайскӧй улица, 90.**

Т. ПАВЛЮШИНА, центральной госархивса археограф.

ВИСЕР (БОГОРОДСК) СИКТ. Ті аддзанныд вӧвлӧм вичко. Ӧні сэні культура керка. Улі судтаас петкӧдлӧны кино, а выліас — библиотека.

Снимок В. ЯЧМЕНЕВЛӦН.

ВЫЛЬ КНИГА

И бара чудь йылысь

Коми книжной издательствоын петіс «По следам легендарной чуди» книга, кодӧс гижисны Коми научной центрса историк-учёнӧйяс Э. А. Савельева да К. С. Королев. Сійӧ коми народлӧн важся история йылысь. Археологиялӧн аддзӧмторъяс, важся гижӧдъяс да ӧнія научной корсьысьӧмъяс подув вылын висьтавсьӧ, кыдзи артмисны да кыдзи олісны водзтіджык коми войтыр.

Асьныс авторъяс тӧдчӧдӧны, мый книгасӧ гижисны налы, кодъяс интересуйтчӧны Коми мулӧн тӧрытъя лунӧн, важся войтырӧн, кодъяс уна нэм сайын овмӧдчисны Эжва, Емва, Сыктыв, Мозын, Вашка, а бӧрынджык и Печора юяс пӧлӧн.

Коми кыв пырӧ сідз шусяна старописьменной кывъяс лыдӧ. Кыдзи пасйӧны Э. А. Савельева да К. С. Королев, комиялӧн письменностьыс чужис XIV нэм помын. Сійӧс лӧсьӧдіс 1380 воын Перымса Степан. Финно-угорскӧй кывъяс пӧвстын арлыд сертиыс коми кыв коймӧд местаын, венгерскӧй да карельскӧй кывъяс бӧрын. Но колис сӧмын XV—XVII нэмся древнепермскӧй письменностьлӧн некымын памятник.

Коми войтыр йылысь медводдза гижӧда документъясыс X—XII нэмсяӧсь. Но сэтысь этша мый позьӧ тӧдмавны. Содтӧдсӧ унатор сетіс археология. Книгалӧн авторъяс вӧліны археологической экспедицияясын Емва, Эжва, Сыктыв, Луза, Мозын, Вашка берегъяс пӧлӧн. Сэтысь аддзӧма некымын дас археологической памятник. Тайӧ аддзӧмторъясысьлы подувсӧ пуктылісны на миян нэмлӧн кызьӧд воясӧ ыджыд коми учёной А. С. Сидоров да тӧдчана советскӧй археолог А. П. Смирнов, коді отсаліс быдмыны уна археологлы, финно-угроведлы.

Квайтымынӧд воясӧ памятникъяссӧ тӧдмалӧма пыдісяньджык. Чукӧртӧма озыр материал, код серти позьӧ нин донъявны, кыдзи овлісны миян важся пӧль-пӧчьяс. Археологической корсьысьӧмъясын ыджыд отсӧг сетісны Сыктывкарскӧй государственной университетысь исторической факультетса студентъяс да важся историялӧн интересуйтчысь войтыр. Учёнӧйяс аттьӧалӧны найӧс.

Книгалӧн авторъяс кыв корталӧны, мый роч культура зэв ёна да быд боксянь тӧдчис коми войтырлӧн олӧм-вылӧм вылӧ. Мӧдарсянь кӧ босьтны, Европейскӧй Войвывса роч йӧз вылӧ сідзжӧ тӧдчис и финно-угръяслӧн оласногыс.

Книгаас зэв уна серпас. Сійӧс сиӧма историкъяслы, краеведъяслы.

Б. ИЛЬИН.

ВЕСЬКӦДӦМ

Газетлӧн 140 номерын нёльӧд лист бокас «Съезд кежлӧ» нима гижӧдын авторлӧн мыж вӧсна петӧма ӧшыбка. Медбӧръя предложениесӧ колӧ лыддьыны тадзи: «Наӧн лоисны Н. Е. Некрасов, А. И. Уляшев да Н. А. Мишарин».

Редакторӧс вежысь И. И. БЕЛЫХ.

ДОНА ЁРТЪЯС!

Коді тіян пиысь оз овлы пассажирӧн вонас кӧть ӧтчыд? Тӧданныд-ӧ ті сы йылысь, мый сынӧдса, кӧрт туйса/ вавывса либӧ автомобильной транспортӧн мунігӧн, кассаысь билет ньӧбӧм бӧрын нин ті асьныд асьнытӧ страхуйтанныд быдӧн 1.000 шайт вылӧ. 1990 вося апрельсянь пассажирлӧн эм право страхуйтчыны ас кӧсйӧм серти кык ногӧн:

— 1 во кежлӧ кӧть кымынысь да кытчӧ он ветлӧй, верманныд страхуйтчыны 5 тысяча шайт вылӧ, мынтанныд кӧ 2 шайт;

— ӧтчыд ветлігӧн — 10 тысяча шайт вылӧ. Договор вӧчсьӧ билет ньӧбигӧн, страховӧй взносыс — 50 копейка.

Страхуйтчӧмлӧн договор серти пассажир лыддьыссьӧ страхуйтӧмаӧн вокзаллӧн, портлӧн, пристаньлӧн, станциялӧн территория вылын олігӧн транспортӧ пуксьыны корӧмсянь места вылӧ вотӧдз.

Надейтчам, мый туйӧ петігӧн ті он вунӧдӧй страхуйтчыны ас кӧсйӧм сертиныд неминучаысь.

Госстрахлӧн Коми ССР кузя управление.

тӧ вторникын, четвергын да субботаын. гижны: 167810, Сыктывкар, Карл Маркс ца, 229. Печать керка, «Югыд туй» газет

ТЕЛЕФОНЬЯС: приёмной — 2-01-16; редактор — 2-15-19; редакторлӧ вежысь — 2-15-57; ответственной секретарь — 2-15-93; отв. секретарос вежысь — 2-55-22. ОТДЕЛЬЯС: партийной олӧм да пропаганда — 2-57-19; видз-му овмӧс — 2-36-49; промышленность, строительство да транспорт — 2-27-61; культура — 2-50-57; выльторъяс — 2-27-38; письмӧяс — 2-46-36; машинной бюро — 2-12-22; выпускающӧй — 2-34-32; корректорскӧй — 2-23-41; фотолаборатория — 2-14-17. Усть-Куломын асланым корреспондент — 94-8-68.

Газет печатайтӧма Коми республиканскӧй полиграфической производственной объединениелӧн головной предприятиеын.

Сыктывкар, Первомайскӧй улица, 70 номера керка.

Заказ № 8669

Индекс 52042

волӧ вступила. Видзодлан, кыдзи тэнӧ кывзӧны, и кӧсйыссьӧ став олмӧ пуктыны. Гудӧккӧд сӧстӧ эг нин торйӧдчыв. Школа помалӧм бӧрын пыри велӧдчыны Сыктывкарса музыкальнӧй училищеӧ. Сэсянь и заводитчис искусствоӧ туйыс.

— Тіян уна сьыланкыв лӧсьӧдӧма И. Куратовлӧн кывбуӧъяс вылӧ, кодълс тӧдсаӧсь музыка радейтысьяслы...

— Ме думысь, Иван Куратовлӧн поэзияыс матысса быд коми мортлы, коді збыльысь радейтӧ ассьыс чу-

ичӧт, а содтӧм йылысь сёрӥыс ныр кыссьӧ. Долыд овлӧ сӧмын сэк, кор йӧзкӧд панывдасьлан — век нин кӧть кывнапыс да кутыштасны.

М. Быстрова сьылӥс А. Рочевлысь «Войвылӧ» сьыланкыв, а Н. Люшина ворсіс скрипкаӧн. А. Рочев козьналіс редакцияса уджалысьяслы буклетъяс.

Л. ЛЫТКИН.

В. ЯЧМЕНЕВЛӦН снимок вылын: М. Быстрова (шуйгавылас), А. Рочев да Н. Люшина.

мукӧд нӧшта 5 клубкӧд лэччис мӧд дивизионӧ. Став дифмалы колӧ бур реклама. А сыӵыс сійӧ мынтӧ уна

— **Ена-ӧ тіян зонъяс мудзысны?**

ралас Х
ситетӧ, к
тӧдысьяс

КЫК ТУР БӦРЫН

МАЧА ХОККЕЙ КУЗЯ страналса чемпионатын водзын куим команда. «Сибсельмаш», «Салны» да «Зоркий» командаяслӧн кыкысь воресӧм бӧрын чукӧрмис нёль очкоӧн. Новосибирскса да Абаканса хоккеистъяс кӧ кыкнанысьсӧ ворсіслы гортас, то Красногорскса спортсменъяс вермисны гӧстьын. Вӧскресеньӧӧ Хабаровскын «Зоркий» вермис местнӧй армеецъясӧс 7 : 5 тшӧтӧн. Ноябрь 25 лунӧ вӧлі ещӧ кык матч. «Локомотив» — «Динамо» (Москва) — 9 : 5, «Енисей» — «Водник» — 5 : 5. Омӧля заводитіс ӧнія турнирсӧ страналса унаысь чемпион Москваса «Динамо». Сійӧ кыкнанысьсӧ ворсіс.

Ноябрь 24 лунӧ «Строитель» ворсіс Кемеровоын «Кузбасс» командакӧд. Матчыс помасис 2 : 2 тшӧтӧн. Ноябрь 27 лунӧ Сыктывкарса хоккеистъяс ворсӧны Хабаровскын.

Со кутшӧм ком
«Строитель» кута
декабрь 3 лун
ва), декабрь 6 лу
кабрь 12 лун —
15 лун — «Локо
лун — «Сибсель
лун — «Кузбасс»
«Динамо» (Алма-
январь 13 лун —
25 лун — «Зорк
— «Североникель
— СКА (Свердло
лун — «Енисей»,
СКА (Хабаровск).

XX НЭМСЯ ВИСЬӦМ

Здравоохранение кузя мирса организацияысь экспертъяс висьталӧны, мый 2000 во кежлӧ мирын кутас висьны диабетӧн 120 миллион морт.

Уна висьысьлы быд лун колӧ инсулин. Медся бур сідз шусяна мортлӧн инсулин, мӧд ногӧн кӧ, коді артмӧ геннӧй инженерия отсӧгӧн. СССР-са наукаяс академиялӧн став Союзса эндокринологическӧй научнӧй центрса директор И. И. Дедовлӧн да Диабет институтысь, коді пырӧ тайӧ центрас, челядьлӧн отделениеӧн веськӧдлысь Н. Б. Лебедевлӧн зільӧмӧн 1991 во помӧдз морт инсулинсӧ ньӧбӧма 26 тысяча челядьлы (та мында ӧні нчӧт диабетик). Сьӧкырджык делӧыс верстьӧ диабетикъяслы. Миян странаын вӧчӧны зэв омӧль инсулин. Медым ньӧбны рубеж сайысь быдӧнлы тырмымӧн, абу валюта. Та вӧсна верстьӧ йӧз вӧчӧны сэтшӧм уколъяс, мый кыас веськалӧ.

Центрлӧн челядь отделениеын шприц пыдди вӧдитчӧны «новопен» либӧ «пливапен» ручкаясӧн, кодъясӧс вӧчӧны Данияын да Швецияын да кӧні эм инсулин. Тайӧ ручкаас емыс сэтшӧм вӧсни, а ачыс прибор: сэтшӧм бур вӧдитчыны, мый челядь асьныс аслыныс вӧчӧны укол.

СНИМОК ВЫЛЫН: диабетӧн висьысьяслы лоӧ терпитны уна дой. Пример вылӧ, сӧнысь вир босьтігӧн.

(ТАСС-лӧн фотохроника).

УЧЁНӦЙЯС

Декабрын коми литература радейтысьяс кутасны пасйыны кык ыджыд праздник — нималана учёнӧй финно-угровед В. И. Лыткинлӧн (Илля Васьлӧн) чужан лунсянь 95 во да Усть-Сысольскын Коми книжнӧй издательство воссьӧмсянь да коми кывлын медводдза книга — «Лыддьысьны велӧдчан» букварь лэдзӧмсянь 70 во. Колӧ шуны, мый «Лыддьысьны велӧдчан» буквареӧ дасьтыліс В. А. Молодцов, нималана лингвист, медводдза зырянскӧй алфавит лӧсьӧдысь, народнӧй образование Институтлы подув пуктысьясысь ӧти, коми школалы учебникъяслӧн да пособиеслӧн автор.

Коми АССР-са центральнӧй государственнӧй архивын видзам уна документ, кодъяс кутшӧмкӧ ногӧн висьталӧны В. И. Лыткинлӧн да В. А. Молодцовлӧн олан туй йылысь. Тайӧ документъяснас интересно тӧдмасьны абу сӧмын учёнӧй-исследовательяслы, но и коми литература радейтысь став войтырлы.

Илля Васькӧд йитчӧм документъясыс шымыртӧны вель ыджыд кадколаст — 1915—1981 вояс. Татчӧ пырӧны кнӧн гижӧм, машинкаӧн печатайтӧм да сідзжӧ типографияын лэдзӧм кывбуръяс, висьтъяс, коми кыв да литература кузя статьяяс, венгерскӧй учёнӧй Д. Р. Фокош-Фукс йылысь, «молодцовскӧй шрифт» йылысь материалъяс...

Уна интереснӧй документ эм и В. А. Молодцов йылысь. На лыдын — сылӧн научнӧй статьяяс, Молодцовлӧн «Социальнӧй терминъяслӧн чужӧм да сӧвмӧм», «Коми да удмурт кывъясын существительнӧйяс да прилагательнӧйяс йылысь,» «Коми кывйын зырянскӧй диалектлӧн фонетика» статьяяс вылӧ кыв туялысь специалистъяслӧн отзывъяс да рецензияяс, учёнӧйлӧн письмӧяс, документъяс. Зэв интересно тӧдмасьны В. Молодцов чойясыслӧн — Антонина Александровналӧн да Мария Александровналӧн вокыс йылысь казытылӧмъясӧн. М. А. Молодцова висталӧ вокыслӧн бӧръя вояс йывсьыс. Вӧлӧмкӧ, 1938 воын Василий Александровичӧс, сэки Вологодскӧй пединститутса доцентӧс, арестуйтӧмаӧсь кыдзи «народлысь врагӧс». Арест бӧрас пырысьтӧм-пыр жӧ киритӧмаӧсь медводдза коми алфавитсӧ. Учёнӧй кувсис Вылыс Човса лагерын 1940 вося август 31 лунӧ, 1957 воын В. А. Молодцовӧс реабилитируйтісны.

В. И. Лыткинлӧн да В. А. Молодцовлӧн олан туй йывсьыс висьталысь тайӧ документъяснас быдӧн вермас тӧдмасьны Коми АССР-ысь центральнӧй госархивлӧн лыддьысян залын. Миян адрес: **Сыктывкар, Первомайскӧй улича, 90.**

Т. ПАВЛЮШИНА,
центральнӧй госархивса
археограф.

ВИСЕР (БОГОРОДСК) СИКТ. Ті аддзанныд вӧвлӧм вичко. Ӧ
керка. Улі судтаас петкӧдлӧны кино, а выліас — библиотека.

Снимок В. ЯЧ

ВЫЛЬ КНИГА

И бара чудь йылысь

Коми книжнӧй издательствоын петіс «По следам легендарной чуди» книга, кодӧс гижисны Коми научнӧй центрса историк-учёнӧйяс Э. А. Савельева да К. С. Королев. Сійӧ коми народлӧн важся история йылысь. Археологиялӧн аддзӧмторъяс, важся гижӧдъяс да ӧнія научнӧй корсьысьӧмъяс подув вылын висьтавсьӧ, кыдзи артмисны да кыдзи олісны водзтіджык коми войтыр.

Асьныс авторъяс тӧдчӧдӧны, мый книгасӧ гижисны налы, кодъяс интересуйтчӧны Коми мулӧн тӧрытъя лунӧн, важся войтырӧн, кодъяс уна нэм сайын овмӧдчисны Эжва, Емва, Сыктыв, Мозын, Вашка, а бӧрынджык и Печора юяс пӧлӧн.

Коми кыв пырӧ сідз шусяна старописьменнӧй кывъяс лыдӧ. Кыдзи пасйӧны Э. А. Савельева да К. С. Королев, комиясӧн письменностьыс чужис XIV нэм помын. Сійӧс лӧсьӧдіс 1380 воын Перымса Степан. Финно-угорскӧй кывъяс пӧвстын арлыд сертыс коми кыв коймӧд местаын, венгерскӧй да карельскӧй кывъяс бӧрын. Но колис сӧмын XV—XVII нэмся древнепермскӧй письменностьлӧн некымын памятник.

Коми войтыр йылысь медводдза гижӧда документъясыс X—XII нэмсяӧсь. Но сэтысь этша мый позьӧ тӧдмавны. Содтӧдсӧ унатор сетіс археология. Книгалӧн авторъяс вӧліны археологическӧй экспедициясын Емва, Эжва, Сыктыв, Луза, Мозын, Вашка берегъяс пӧлӧн. Сэтысь аддзӧма некымын дас археологическӧй памятник. Тайӧ аддзӧмторъясыслы подувсӧ пуктылісны на миян нэмлӧн кызьӧд воясӧ ыджыд коми учёнӧй А. С. Сидоров да тӧдчана сӧветскӧй археолог А. П. Смирнов, коді отсаліс быдмыны уна археологлы, финно-угроведлы.

Квайтымынӧд воясӧ памятникъяссӧ тӧдмалӧма пыдісяньджык. Чукӧртӧма озыр материал, код серти позьӧ нин донъявны, кыдзи овлісны миян важся пӧль-пӧчьяс. Археологическӧй корсьысьӧмъясын ыджыд отсӧг сетісны Сыктывкарскӧй государственнӧй университетлысь историческӧй факультетса студентъяс да важся историянӧн интересуйтчысь войтыр. Учёнӧйяс аттьӧалӧны найӧс.

Книгалӧн авторъяс кыв кӧртӧны, мый роч культура зэв ёна да быд боксянь тӧдчис коми войтырлӧн олӧм-вылӧм вылӧ. Мӧдарсянь кӧ босьтны, Европейскӧй Войвывса роч йӧз вылӧ сідзжӧ тӧдчис и финно-угръяслӧн оласногыс.

Книгаас зэв уна серпас. Сійӧс сӧма историкъяслы, краеведъяслы.

Б. ИЛЬИН.

ВЕСЬКӦДӦМ

Газетлӧн 140 номерын нёльӧд лист бокас «Съезд кежлӧ» нима гижӧдын авторлӧн мыж

вӧсна петӧма
бӧръя предл
лыддьыны та
ны Н. Е. Нек
шев да Н. А.

ДОНА ЁРТЪЯС!

Коді тіян пиысь оз овлы пассажирӧн вонас кӧть ӧтчыд? Тӧданныд-ӧ ті сы йылысь, мый сынӧдса, кӧрт туйса, вавывса либӧ автомобильнӧй транспортӧн мунігӧн, кассаысь билет ньӧбӧм бӧрын нин ті асьныд асьныт страхуйтанныд быдӧн 1.000 шайт вылӧ. 1990 вося апрельсянь пас-

Газет петӧ вторникын, четвергын да субӧтын. Миянлы гижны: 167610, Сыктывкар, Карл Маркс нима улича, 229. Печать керка, «Югыд туй» газет редакция.

ТЕЛЕФОНЪЯС: приёмнӧй — 2-01-16; редактор — 2-15-19; редакторӧе вежысь — 2-15-57; ответственнӧй секретарь — 2-15-93; отв. секретарос вежысь — 2-55-22. ОТДЕЛЪЯС: партийнӧй олӧм да пропаганда — 2-57-19; видз-му овмӧс — 2-36-49; промышленность, строительство да транспорт — 2-27-61; культура — 2-50-57; выльторъяс — 2-27-38; письмӧяс — 2-46-36; машиннӧй бюро — 2-12-22; выпускающӧй — 2-34-32; корректорскӧй — 2-23-41; фотолаборатория — 2-14-17. Усть-Куломын асланым корреспондент — 94-8-68.

**Газет печатайтӧма полиграфическӧй пр
веннелӧн головнӧй пре
Сыктывкар, Первомаймера керка.**